

മഹാഭാരതകഥ.

ഒരു നിരൂപണം

മയിസപ്പാണികുമാണിസംസ്കൃതാധ്യാപതസഃ
നിരാശീനിമ്നമോഭൂതപായുദ്ധ്യസ്വിഗതജപരഃ.

—ഭഗവൽഗീത, ൩-൩൦.

കുഞ്ഞി ജനാർദ്ദനമേനോൻ.

മഹാഭാരതകഥ.

ഒരു നിരൂപണം.

കുഞ്ഞു ജനാർദ്ദനമനോൻ.
എഴുതിയത്.

പ്രസിദ്ധീകർത്താ:

കെ. കെ. തമ്പാൻ.

കുഞ്ഞു ജനാർദ്ദനമനോൻ.

അക്ഷരമന്ത്രപ്രകാശിക. പ്രസ്സ്

സ്വന്തം പ്രസ്താവന.

—:—

വരക്കേ സ്വധർമ്മബോധം ശരിയായി ഉണ്ടാവത്തക്കവണ്ണം എന്നാലാവുന്നപോലെ ശ്രമിച്ചാൽ ഭയത്തിനൊണ്ടു ഞാൻ ഏതാനും മാസങ്ങൾക്കുമുമ്പെ പ്രചരിപ്പിച്ച ലഘുപത്രിക ബഹുജനങ്ങൾ സാദരം കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുമെന്ന് വിശ്വസിക്കുന്നു. ആതിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതിനണ്ണം പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന മറ്റൊരു പുസ്തകമാണ് ഈ “മഹാഭാർതകഥാ നിരൂപണം.”

എന്റെ മാനുസക്രമമായ രാജശ്രീ കുന്നത്തു ജനാർദ്ദനമേനോൻ അവർകൾ എഴുതിയ ഈ പ്രബന്ധം “ആത്മപോഷിണി”യിൽ തുടച്ചുയായി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിരുന്നതു് അപ്പപ്പൊൾ ഞാൻ വായിച്ചു കൊണ്ടുവരവെ, ഇതിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള വിശിഷ്ടങ്ങളായ ജീവിതതത്വങ്ങൾ എന്റെ മനസ്സിനെ ആകർഷിക്കയാൽ എനിക്കുണ്ടായ ആഗ്രഹപ്രകാരമാണ് ഇതിനെ ഇങ്ങിനെ പ്രത്യേകം പുസ്തകമാക്കി വെളിപ്പെടുത്തുന്നത്.

സ്വയംകൃതവും വിശിഷ്ടങ്ങളായ ആശയങ്ങളാൽ പരിപൂർണ്ണവുമായ ഒരു ഉത്തമഗ്രന്ഥം ഇതാ മലയാളത്തിലേക്കു് സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു് ഞാൻ സന്തോഷിക്കുന്നു.

പുലാപ്പാറ
മറവൂർ, തൃലാം, മധ്യ. }

കെ. സി. ശങ്കരൻതമ്പാൻ.

ചില പുതിയ പുസ്തകങ്ങൾ

മനംപോലെ മംഗല്യം	൦	൪	൦
ഈശ്വരവേഷ്ടാപനിഷത്	൦	൪	൦
കുചേലൻ	൦	൪	൦
വിജയരഘവ്യം	൦	൪	൦
മഹാഭാരതകഥ	൦	൪	൦
ചക്ഷുണമൃതം, സവ്യാഖ്യാനം	൦	൮	൦
ഭാഗീരഥി, വഞ്ചിപ്പാട്ട്	൦	൦	൩
ഭേദയാനി, പദ്യകൃതി	൦	൨	൦

കെ. കെ. തമ്പുരാൻ

പുലപ്പാറ

കുറുപ്പാലം.

മഹാഭാരതകഥ

— ൧൦ —

ഒരു നിരൂപണം.

ഗുണദോഷങ്ങൾ.

കത്തിൽ ഗുണദോഷസമ്മിശ്രമായിട്ടുല്ലാതെ യാതൊന്നും തന്നെയില്ല. കേവലം ഗുണപൂർണ്ണമായിട്ടോ, കേവലം ദോഷപൂർണ്ണമായിട്ടോ ഏതെങ്കിലുമൊരു വസ്തു ഉണ്ടെങ്കിൽ അത് ഏകമായ ബ്രഹ്മം മാത്രമാണ്. സമത്വത്തിലാണ് പ്രകൃതിയുടെ കിടപ്പുകളിലും, അതിനടുത്തായിരിക്കാണെന്ന വിവിധവികാരവിശേഷങ്ങൾക്കൊക്കെയും കാരണം വിഷമതയാണ്. വികാരമുണ്ടാവേണമെങ്കിൽ വിഷമതയുണ്ടാവണം. വിഷമതയില്ലെങ്കിൽ പ്രപഞ്ചമില്ല. വിഷമത ഭവിക്കാതെയും, വികാരം ജനിക്കാതെയും ഇരുനാൽ പ്രപഞ്ചം ഏകത്വത്തിൽ ലയിക്കും; അതാണ് പ്രളയാവസ്ഥ.

ഇക്കണ്ട ജീവജാലത്തെക്കൊണ്ടും പ്രപഞ്ചത്തിൽ പ്രശ്നപ്പെടുന്നതു് വിഷമതയുടെ പ്രവൃത്തിയാണ്. വിഷമതയെന്നത് രണ്ടു വിഭിന്നശക്തികൾ തമ്മിലുള്ള മത്സരത്തിന്റെ ഫലമാകുന്നു. ഈ വിഭിന്നശക്തികളെക്കൊണ്ടു ഗുണം, ദോഷം എന്നിങ്ങനെ പേർ കൊടുത്തു തരം തിരിച്ചു വെച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഈ രണ്ടു ശക്തികൾ തന്നെയാകുന്നു സുഖദുഃഖങ്ങൾ, ശീതതാപങ്ങൾ, എന്നീ വക എല്ലാ ദാമ്പ്യഭാവങ്ങളെയും വിസ്മരിപ്പിക്കുന്നതു്.

ഏതൊരു വസ്തുവിൽ ഗുണം കുറഞ്ഞും ദോഷം വളരും ഇരിക്കുന്നുവോ അതിനെ ചീത്തയെന്നു നിരാകരിക്കുകയും ഗുണം വളരും

ദോഷകരണവും ഇരിക്കുന്നുവോ അതിനെ നല്ലതെന്നു സ്വീകരിക്കുകയും നാം ചെയ്യുന്നു. ലോകമാകെ പുകഴ്ത്തുന്ന ഒരു മഹത്ത്വമായിട്ട്- അദ്ദേഹം ലോകത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ- എന്തെങ്കിലുമൊരു ദോഷം തീർച്ചയായും ഉണ്ടായിരിക്കും. അതിനുള്ളിൽ തന്നെ ലോകമാകെ നിന്ദിക്കുന്ന ഒരു ദുരന്തമായിട്ട്- അവൻ ലോകത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ- എന്തെങ്കിലുമൊരു ഗുണവും ഉണ്ടായിരിക്കും. തന്റെ നാശത്തിനു കാരണമാവാതെയുള്ള ദോഷവും, തന്റെ അഭിപ്രായിക്കാസ്സദമായുള്ള ഗുണവും ഒരുവനിൽ ഉണ്ടായിക്കാണുമ്പോൾ അയാൾ സർവ്വനങ്ങളുടെയും; നേരെ മറിച്ചുള്ള ഗുണദോഷഭാവങ്ങളോടു കൂടിയവനെ ദുഷ്ടനങ്ങളുടെയും ഗണത്തിൽ ചെക്കുകയാണ് നാം ചെയ്യുക.

ഇങ്ങിനെ, മനുഷ്യർ അവരവരുള്ള പരിചയങ്ങൾക്കും അനുഭവങ്ങൾക്കും കത്തവണ്ണം അന്യരെ സംബന്ധിച്ച് ഗുണദോഷങ്ങളെ വകതിരിക്കുന്നതിൽ, ആകപ്പാടെ നോക്കിയാൽ, ചിലപ്പോഴെല്ലാം കറയൊക്കെ ശരിയാകാറുണ്ട്. ഗുണത്തിനും ദോഷത്തിനും അസംഖ്യം ഭാവഭേദങ്ങളുള്ളതിനാൽ അവ ഇന്നിന്നവയെന്ന് വിവേചിച്ചറിയുന്നതിനും, അവയുടെ ഫലങ്ങൾ ഇന്നിന്നവയെന്ന് നിർണ്ണയിച്ചു തുറപ്പിപ്പടുന്നതിനും, സ്വന്തം കാര്യത്തിലാണെങ്കിൽ, ഒട്ടും തന്നെ ആവതെ, മനുഷ്യർ ഭ്രമപരവശരായും ദുഃഖാകലരായും നിരന്തരം ഉഴന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അന്നു മുതൽ ഇന്നുവരെ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള വിജ്ഞാനാരോധം, മനുഷ്യരെ ഈ വിഷയത്തിൽ സമത്വരാക്കുവാൻ വേണ്ടി മാത്രമാണ് ഇത്രയൊന്ന ശ്രമിച്ചതും, ഇത്രയേറെ ശ്രമങ്ങൾ എഴുതികൂട്ടിയതും. എന്നിട്ടും, ഈ വിഷയത്തിൽ, നമുക്ക് എത്രയോ ചുരുങ്ങിയ ജ്ഞാനമേ ഉണ്ടായിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. ഗുണദോഷങ്ങൾ നമ്മുടെ ചിത്തവൃത്തിയെ എങ്ങിനെയെല്ലാം പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നു എന്നു കണ്ടറിയുകയും, അവയുടെ ഫലങ്ങൾ ഇന്നിന്നവയെന്ന് അനുഭവിച്ചറിയുകയും ചെയ്യുന്നതോടൊന്നു നമുക്ക് വിവേചനശക്തി വർദ്ധിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കും. എന്നാൽ ചിത്തവൃത്തിയെ സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിക്കുന്നതിനും, അനുഭവങ്ങളെ ക്രമത്തിൽ പകർത്തുവെക്കുന്നതിനും വേണ്ടുന്ന നിരീക്ഷണശക്തി മനുഷ്യർക്ക് എത്രയോ ഏറെ

കുറവായിട്ടാണിരിക്കുന്നത്. നമ്മുടെ മനസ്സിൽ നിമിഷപ്രതി വികാരങ്ങൾ മാറി മാറി വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്; എന്നു തന്നെയല്ല, അവയുടെ ചില വികാരങ്ങൾ സ്ഥായിയായിക്കിടക്കുന്നതുമാണ്. ഗുണമായിട്ടും ദോഷമായിട്ടും എത്രയൊക്കെയോ ഫലങ്ങൾ നാം അനുഭവിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു; ചിലത് ഇപ്പൊഴും നാം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു തന്നെയിരിക്കുന്നു. ആ വക ചിത്തവികാരങ്ങൾക്കും ഈ വക ഫലങ്ങൾക്കും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധത്തെ കാൽക്കാരണഗതിക്കോത്തവണ്ണം നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനോ, കീഴ് കഴിഞ്ഞ അനുഭവങ്ങളെ വഴിപ്പെടുത്തി സ്മരിക്കുന്നതിനോ മനുഷ്യർ മിക്കവാറും കുഴിവില്ലാത്തവരാണ്.

സാഹിത്യകാരന്മാർ.

ഈ നിലയിൽ നിന്നു നോക്കുമ്പോഴാണ് സാഹിത്യകാരന്മാരുടെ പ്രവൃത്തികൾക്കുള്ള വില എത്രമാത്രമുണ്ടെന്ന് നാം കാണുക. അവർ സങ്കല്പലോകത്തിൽ പലതരത്തിലുള്ള മനുഷ്യരെ സൃഷ്ടിച്ച് നമ്മുടെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുവന്ന് നിൽക്കുന്നു. വിവിധഭാവങ്ങളോടു കൂടിയ ഗുണദോഷങ്ങൾ അവരിൽ വെച്ചേറെ അങ്കുരിക്കുന്ന ക്രമത്തെയും, അവ അവരുടെ ചിത്തവൃത്തിയെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്ന വിധത്തെയും, അവയിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ഫലങ്ങളെ അവർ അനുഭവിക്കുന്ന അവസ്ഥയെയും സാഹിത്യകാരന്മാർ നമുക്ക് ശരിയായും വെളിവാറായും കാട്ടിത്തരുന്നു. അവരുടെ ഈ മായാമനുഷ്യരിൽ ചിലർ നാം തന്നെയോണെന്നും, ചിലർ നമ്മുടെ സ്വന്തപ്പെട്ടവരോണെന്നും തോന്നുമാറ് നമ്മെ മയക്കുന്നതിന് സാഹിത്യകാരന്മാർക്ക് സാമർത്ഥ്യമുണ്ട്. നാം അവരുടെ മായാലോകത്തിൽ സ്വബോധരഹിതരായി പ്രവേശിക്കുകയും, അവിടെ നടക്കുന്ന അനുഭവങ്ങളും അവയുടെ കാരണങ്ങളും എന്നെന്നും മാഞ്ഞുപോകത്തവണ്ണം നമ്മുടെ മനസ്സിൽ പതിയുകയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങിനെ, വിവിധങ്ങളായ ഗുണദോഷഭാവങ്ങളുടെ ഉത്ഭവസ്ഥാനങ്ങളെയും അവയുടെ വിവിധങ്ങളായ ഫലങ്ങളെയും നാം തിരിച്ചറിയുമാറാവും. ഗുണദോഷസമ്മിശ്രമായ ലോ

കുത്തിന്റെ കിടപ്പും, സുഖദുഃഖങ്ങളുടെ നടപ്പും നാം കാണുമാറും. നമ്മെ അവനമിപ്പിക്കുന്ന ദോഷങ്ങളെ ഒട്ടക്കുന്നതിനും, മാനസിക ദുഃഖങ്ങൾക്കെതിരെ അടക്കുന്നതിനും, നമ്മെ ഉന്നമിപ്പിക്കുന്ന ഗുണങ്ങളെ ഏകീകരിക്കുന്നതിനും നാം ശക്തരായും ചെയ്യും. ഇത്രയൊക്കെ ഗുണം സാഹിത്യകാരന്മാരുടെ പ്രവൃത്തിയിൽ നിന്ന് നമുക്ക് കിട്ടുന്നുണ്ട്. ഇങ്ങിനെ, പരമാനുഭവങ്ങളേയും ആ അനുഭവങ്ങൾക്കുണ്ടായ മനോവികാരങ്ങളേയും ആ മനോവികാരങ്ങളെ പ്രവർത്തിപ്പിച്ച വിഷമതയെയും സാഹിത്യകാരന്മാർ ലോകത്തിൽ അനുഭവഗോചരമാക്കിയിട്ടുള്ളതു കൊണ്ടാണ് നമുക്ക് ഇത്രയെങ്കിലും ഗുണദോഷമന്തര ഉണ്ടായിരിക്കുന്നത്. പരമാനുഭവങ്ങളെയും സ്വാനുഭവങ്ങളെയും അവരവർ തന്നെ ചിത്രീകരിക്കുകയും കാര്യകാരണങ്ങളെ നിർണ്ണയിക്കുവാൻ ലക്ഷ്യത്തിൽ ഒരാൾക്കു പോലും ശക്തിയില്ലാതെയാണല്ലോ ഇരിക്കുന്നത്.

മഹാഭാരതം.

പ്രാസമഹഷി ഒരു സാഹിത്യവീരനായിരുന്നു. അയ്യായിരം കൊല്ലങ്ങൾക്കു മുമ്പെ ജീവിച്ചിരുന്നവരാണെന്ന് നാം വിശ്വസിക്കുന്ന കൗരവന്മാർ, അവരവരുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെയും അവയ്ക്കുണ്ടായ ഫലങ്ങളെയും തുറന്നു കാണിച്ചുകൊണ്ട് ഇന്നും നമ്മുടെ മുമ്പിൽ ജീവനോടെ വന്നുനില്ക്കുന്നത് പ്രാസമഹഷിയുടെ സാഹിത്യപ്രയത്നപ്രയോഗത്താലത്രെ. ഗുണവും ദോഷവും ഇടകലരാത്ത വസ്തു ലോകത്തിൽ ഒന്നും തന്നെ ഇല്ലാത്തതിനാൽ, സജ്ജനമുള്ളവരുടെ വകുറിപ്പെടുത്തലിൽ മനുഷ്യലോകം പരിഭ്രാന്തരായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നുവെന്നും, സ്വീകാര്യങ്ങളും പരിത്യാജ്യങ്ങളുമായ ചിത്തവൃത്തികൾ ഇന്നിന്നവയെന്നറിയാതെ കഴങ്ങുന്നുവെന്നും കണ്ട്, മനുഷ്യരെ ഈ പരിഭ്രാന്തിയിൽ നിന്നും കഴപ്പത്തിൽ നിന്നും മോചിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ടാണ് അദ്ദേഹം മഹാഭാരത കഥ നിർമ്മിച്ചത്. ഗുണദോഷസമ്മിശ്രമായിട്ടല്ലാതെയൊ, അവയ്ക്കൊത്ത ഫലങ്ങളെ ശരിയായി അനുഭവിക്കാതെയൊ ഒരു പാത്രവും അതിലില്ല. അമാനുഷമായും, മൃഗോപിതമായും; അനുകരണീയമായും, നിരാകരണീയമായും; കഷ്ട

തുകകരമായും, ഭയങ്കരമായും;— ഇങ്ങിനെ അനേകതരം ചിത്തപ്പുതികളെ ആ മഹാഗ്രന്ഥത്തിൽ തന്നയത്വത്തോടെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. വിവിധ ഗുണദോഷഭാവങ്ങളുടെ ഉത്ഭവസ്ഥാനങ്ങളെയും, അവ മനസ്സിൽ വളൻ പ്രവർത്തിക്കുന്ന വിധങ്ങളെയും, എന്തിനാണെന്നു ഫലങ്ങളെയും അതിൽ വെച്ചുവെച്ചു എടുത്തുകാണിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരുവനിൽ ചില ദോഷങ്ങളുണ്ടായിരുന്നാലും അതിൽ നിന്ന് അവൻ ദുഃഖമനുഭവിക്കുമെന്ന് തീർച്ചയാണെന്നിരുന്നാലും, പരോപദ്രവത്തിനോ സഹായമനുശത്തിനോ അവ കാരണമാവാത്തവണ്ണം അവയെ താഴ്ന്നു നിർത്തുവാൻ ശക്തിയുള്ള വേദ ചില ഗുണങ്ങൾ അവ നിഴങ്ങുന്നിരിക്കിൽ അവൻ ശിഷ്ടനാണെന്നും; മറ്റൊരുവനിൽ ചില ഗുണങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നിരുന്നാലും അതിൽ നിന്ന് അവൻ സുഖമനുഭവിക്കുമെന്നും; ആ ഗുണങ്ങളെ കവിഞ്ഞു നില്ക്കുന്ന ദോഷങ്ങൾ അവനില്ലാഞ്ഞിരിക്കിൽ അവൻ ഒരു ദുഷ്ടൻ തന്നെയെന്നും— ഇങ്ങിനെ ദുഷ്ടശിഷ്ടന്മാരെ വകതിരിക്കേണ്ടതു് എങ്ങിനെയെന്ന് ഭാരതത്തിൽ വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ദുഷ്ടികാരങ്ങളെയും സദൃശികാരങ്ങളെയും ഫലാനുഭവകാക്ഷത്തിനു മുമ്പേ തന്നെ ബാഹ്യഭാവങ്ങളെ നോക്കി എങ്ങിനെ നിണ്ണയിക്കുവാൻ കഴിയുമെന്ന് അതിൽ വിശദമാക്കിയിരിക്കുന്നു. 'മേഘഭാരതം' ഒരു വലിയ ലോകമാണ്. അതിലെ പാത്രങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലുമൊന്നിനോടു് സംബന്ധിക്കാത്ത ജീവിതഗതിയോ മനോഭാവമോ വേദേ കാണുകയില്ല. ലോകത്തുപം സർവ്വവും അതിലുണ്ട്. ജീവിതരഹസ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും അതിൽ പരസ്യമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

ചിത്തപ്പുതി നിരോധം.

ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടും ദുഃഖഹേതുക്കളെക്കൊണ്ടും, അവയിൽ കന്നും കലരാതെ ജീവിക്കുവാൻ കഴികയില്ലെന്നിരിക്കിൽ അവയോടു എങ്ങിനെയാണു് പെരുമാറേണ്ടതു്? കാമം, ക്രോധം, ലോഭം, മോഹം, മദം, മാത്സര്യം എന്നിവയാണല്ലോ മുഖ്യ ദോഷഭാവങ്ങൾ. ഇവ നാശകരങ്ങളായ ദുർവൃത്തികളാണെന്നും, ഇവയ്ക്കു് മനസ്സിൽ ഒട്ടും

ഇടം കൊടുക്കരുതെന്നും പലരും പാലടത്തും ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ട്. യഥാർത്ഥഭാരതീയരുടെ ജീവിതാരംഗം ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരമാണെന്നതിനാൽ, അതിലേക്ക് മാനസിക ദുർവൃത്തികളെ ഒന്നാണായോ, ഒട്ടൊട്ടായൊ അകറ്റി, ആ സ്ഥാനങ്ങളിൽ പ്രേമം, അനുകമ്പ, ദാനം, നിർമ്മത, വിനയം, സമദർശനം എന്നീ സദൃശ്യതകളെ മാത്രം പ്രവേശിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, ക്രമേണ മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിപ്പിച്ച് നിവികാരാവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കേണമെന്നതു കൊണ്ടാണ് ദുർവൃത്തികളെ ഒഴിക്കേണമെന്ന് എപ്പോഴും എല്ലാടത്തും വിജ്ഞാപനം നമ്മെ ശാസിക്കുന്നത്. ഈ രഹസ്യത്തെ നിരന്തരം അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു വേണം ദുർവൃത്തികളോടു പെരുമാറുവാൻ. ജീവിതം പ്രപഞ്ചത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നെടത്തോളം കാലം ദോഷങ്ങളിലൊന്നെങ്കിലും മായുന്നതായാൽ അത്രത്തോളം ആ ജീവിതം ലോകരംഗത്തിൽ പ്രകാശം കാണുന്നില്ല. തീരെ ക്രോധമീനനായ ഒരുവനെ നോക്കുക: ആനക്കാരൻ ആനയുടെ തലയിലെ പൊലെ, അവന്റെ തലയിൽ ഇതരന്മാർ ചവിട്ടിക്കയറുന്നു. അതുകൊണ്ട്, ഗുണമോ ദോഷമോ ആയ ഏതു ചിത്തവൃത്തിയെയും നശിപ്പിക്കുവാനല്ലാ നാം ശ്രമിക്കേണ്ടത്. അവയെ പതുക്കെ പതുക്കെ നാം കീഴടക്കണം. വിവിധവികാരാകരമായ മനസ്സിനെ നമ്മുടെ ആധിപത്യത്തിങ്കീഴിലാക്കണം. ഇപ്പോഴുവെട്ട മനസ്സിന്, അതായത്, കാമക്രോധാദി ചിത്തവികാരങ്ങൾക്ക് നാം കീഴ്പ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. അവയൊക്കെ നമ്മുടെ ജീവിതത്തിൽ സ്വതന്ത്രമായി പ്രവർത്തിച്ചുവരുന്നു. അവയുടെ കർമ്മഫലങ്ങൾ നാം അടിമകൾക്കൊപ്പം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ജീവിതത്തിന്റെ നശപരതയെയും സുഖദുഃഖങ്ങളുടെ നിസ്സാരതയെയും പാറി നിരന്തരം ചിന്തിക്കുകയും, വൃത്തിവിശേഷങ്ങൾ മനസ്സിനെ ക്ഷോഭിപ്പിച്ച് നമ്മെ ഏടാളടത്തിൽ തള്ളി വിടുന്ന രീതിയെ അപ്പപ്പോൾ സൂക്ഷ്മമായി കണ്ടറിയുകയും, ആ ചിത്തവൃത്തികൾക്കുള്ള കാരണകാര്യങ്ങളെ ക്ഷമയോടെ പരിശോധിക്കുകയും ചെയ്യാനാണിരിക്കുന്നതായാൽ മനസ്സിനെ നമുക്ക് കീഴ്പ്പെടുത്തുന്നതിന് ക്രമേണ കഴിയുമാറാവും. ആ നിലയിലെത്തിയാൽ സേപരമാ

നസരണം മനസ്സിനെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നതിനോ, നശിപ്പിച്ചു കളയുന്നതിനോ, എന്നിനും നമുക്കു കഴിയും. അപ്പോഴത്തെ കർമ്മഫലങ്ങളോന്നും, അതായതു, സുഖദുഃഖങ്ങളോന്നും നമ്മെ തീണ്ടുകയില്ല. നാം അപ്പോൾ സദനന്ദനാരായിരിക്കും. ലൗകികകാര്യങ്ങളിൽ സർവ്വശക്തനാകുമായിരിക്കും. ഈ ഉൽകൃഷ്ടജീവിതത്തിൽ എന്തിന് വരാൻ മഹാ ഭാരതത്തിലെ കൃഷ്ണൻ ഭീഷ്മനും.

കൃഷ്ണൻ .

ഭാരതകഥയുടെ പ്രാണനാകുന്നു കൃഷ്ണൻ. അദ്ദേഹം പ്രപഞ്ചസ്ഥിതികർത്താവായ വിഷ്ണുവിന്റെ അവതാരമാണത്രെ. അവതാരമെന്നാൽ എന്താണ്? ഒരുവൻ ചിത്തവൃത്തിയെ എത്രത്തോളം നിരോധിക്കുന്നുവോ, അത്രത്തോളം അവനിൽ ഈശ്വരാംശം പ്രകാശിക്കും. മനസ്സിനെ തീരെ കീഴടക്കുകയും പ്രാപഞ്ചിക ബന്ധത്തിൽനിന്ന് തീരെ മോചിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവനിൽ അതിലധികം ഈശ്വരാംശം പ്രകാശിക്കും. അപ്പോൾ, ജീവാത്മാവിനു പരമാത്മാവിനോടുള്ള ഐക്യത്തെ അവൻ അറിഞ്ഞ് അനുഭവിക്കും; അവൻ ഐശ്വര്യസിദ്ധിയുണ്ടാകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങിനെയുള്ളവൻ സാമാന്യമനുഷ്യരിൽ നിന്ന് എത്രയോ പടി ഉയർന്നിരിക്കുന്നതിനാൽ അവനെ ഈശ്വരാവതാരമെന്ന് ജനങ്ങൾ പൂജിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെയാരു മഹാത്മാവാകുന്നു കൃഷ്ണൻ. പ്രപഞ്ചമൊക്കെയും മിത്രമുയാണെന്നും, ദൈവം സർവ്വശക്തനും സർവ്വവ്യാപിയുമാണെന്നും, അത് രാൻ തന്നെയാണെന്നും അദ്ദേഹത്തിന് അനുഭവപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എന്നിട്ടും, അദ്ദേഹം സാമാന്യജനങ്ങളുടെ ഗുണത്തിനായി പ്രപഞ്ചത്തിൽ തന്നെ സ്ഥിതിചെയ്തു കർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടു ജീവിക്കുന്നു. വ്യാസൻ തുടങ്ങിയ മഹർഷിവരന്മാർ കൂടി പ്രാപിക്കാത്ത അവസ്ഥയാണിത്. മനസ്സിനെ എത്രവളരെ താഴ്ന്നിറുത്തിയൊലും, ഒരു ചെറിയ പിടി കിട്ടിയാൽ അത് മേലോട്ടു കുരിച്ചു ചാടും. കാമക്രോധാദി ചിത്തവൃത്തികൾക്ക് അവകാശമില്ലാത്ത വിജനങ്ങളായ വനപ്രദേശങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചു ഈശ്വരവ്യാപനൈകപരനായും ആത്മാനന്ദനായുമായിരിക്കും.

ന്ന ഈ പ്രതിബദ്ധത നാട്ടിൽ വന്ന് ലോകവ്യവഹാരങ്ങളുടെ തിരക്കും തിരക്കും എല്ലാപേരും അവരുടെ മനസ്സിനു കെട്ടാത്ത കല്ലും തട്ടാറുണ്ട്. കാട്ടിനുള്ളിൽത്തന്നെ ഇവരെ മനസ്സ് ചിലപ്പോഴൊക്കെ വഞ്ചിക്കാറുണ്ടെന്നു മുണ്ടു്. എന്നാൽ കൃഷ്ണനാ? എവിടെയെവിടെ ലൗകിക ക്ലേശങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നതിരക്കുണ്ടൊ, അവിടെയൊക്കെയും കൃഷ്ണനുണ്ടു്. അദ്ദേഹം എത്രയോ വളരെ പുത്രകുരുതയോടും എത്രയോ വളരെ ആശ്രിതന്മാരോടും കൂടിയ ഗുഹസ്ഥനാണു്. അതേ കാലത്തു തന്നെ അദ്ദേഹം സർവ്വസംഗപരിത്യാഗിയായ മഹാഷിരോമൺ; രജോഗുണം മൂർത്തികരിച്ച ക്ഷത്രിയോത്തമനാമാണു്. അദ്ദേഹം പാശാതമാവിനെയും പ്രണയിനിയെയും കേരള സമയത്തു തന്നെ ആശ്വസിപ്പിച്ചുവെന്നു കണ്ടു. ഹാ, എത്രത്തോളം പാശാതമായ അവസ്ഥയാണതു്! കയ്യൊന്നുയർത്തിയാൽ ലോകത്തിലെ കിരീടങ്ങളെ ഒന്നൊഴിയായതെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാല്പാൽ വന്നു വീഴും. എന്നാൽ ഒരു ചെറിയ ദേശം പോലും അദ്ദേഹത്തിന്നു വേണ്ടാ. അദ്ദേഹം എല്ലാരുടെയും മിത്രമാണു്. എല്ലാരുടെയും ദാസനാണു്; എല്ലാരുടെയും യജമാനനാമാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാല്പാൽ ലൗകികസുഖഭോഗങ്ങളെ ഒക്കയും കവിഞ്ഞു കവിഞ്ഞു കിടക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നിട്ടും അദ്ദേഹം ഹാഷിക്കുന്നില്ല. ദുസ്സഹങ്ങളും ദുരന്തങ്ങളുമായ അനവധി ക്ലേശങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ തെരുക്കുന്നതായി നാം കാണുന്നു. എന്നാൽ അദ്ദേഹം ശോചിക്കുന്നതായി നാം കാണുന്നില്ല. ഒരു ഉത്തമഗുഹസ്ഥന്റെ നിലയിൽ എപ്പോഴും കർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടു തന്നെയിരിക്കുന്നു. അവയുടെ ഫലങ്ങളൊന്നും അദ്ദേഹത്തിനെ ബാധിക്കുന്നില്ലെന്നു ഊഹിക്കുക. ഇത്രയും പാശാതകൃഷ്ണാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ച അദ്ദേഹം കൂടി ഒരു ക്ഷണനേരത്തെക്കൂടി മനസ്സിനാൽ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടു. അജ്ഞാനരക്ഷയായി ഭീഷ്മന്റെ നേരെ ചക്രമെടുത്തു കുതിച്ചു പാടിയതു നോക്കുക. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ, മാറ്റമുണ്ടാകുകയും സാമാന്യ ജനത്തിന്റെയും കഥ പാവാനാണോ? ദുഷ്ടതയെ നിഗ്രഹിക്കുകയും ശിഷ്ടതയെ പരിഗ്രഹിക്കുകയെന്നു ഉത്തമ പുരുഷലക്ഷണമെന്നും, അതു നിർമ്മമതയോടും ഫലകാർഷ്യ കൂടാതെയും നിർവ്വഹിക്കേണമെന്നുമുള്ള തത്ത്വപ്രകാശം

ദേശത്തെ അദ്ദേഹം സ്വജീവിതത്താൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചു. ഗീതയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ള തത്ത്വങ്ങളെയൊക്കെയും അദ്ദേഹം, ഇങ്ങിനെ തന്നെ, വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുണ്ട്.

കൃഷ്ണനെപ്പോലെ വഞ്ചന ചെയ്തിട്ടുള്ള കരാൾ ലോകത്തിൽ വെറായില്ലെന്ന് പലക്കും തൊന്നാം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വഞ്ചനകളെ ഒന്നൊഴിയാതെ വ്യാസൻ വെളിവാക്കിയിട്ടുള്ളതു കൊണ്ടാണ് അങ്ങിനെ തോന്നുന്നത്. നാമോരോരുത്തരും നിമിഷംപ്രതി ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വഞ്ചനകളെ വെറെ പകത്തു വെണ്ണുവാൻ കഴിയുമെങ്കിൽ അവയുടെ എണ്ണവും വണ്ണവും കണ്ടു നാം ഭ്രമാന്ധരായിപ്പോകും! എന്നാൽ, കൃഷ്ണന്റെ വഞ്ചനകളാവട്ടെ, ബഹുജനഗുണത്തിനായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന കരാൾക്ക് ഒഴിച്ചുകൂടാത്തവയാണ്. അദ്ദേഹം പലരുടെയും കലത്തെ ചതിയാൽ നശിപ്പിച്ചത്, സ്വാർത്ഥതയാൽ പ്രേരിതനാവാനെയും, ഭൂരിപക്ഷഗുണത്തിനായിട്ടുമാണെങ്കിലും, ആ വഞ്ചനകൾ പോലും ഫലിക്കാതെ പോയിട്ടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവാവസ്ഥാനു ഏറെ മോശമായ നിലയിലാണ്. തന്റെ കലം ആകപ്പാടെ നശിച്ചുപോയി. തന്റെ ദേഹമൊ, നിസ്സാരനും നീചനുമായ ഭരതന്റെ അസ്വാഭാവികതയായും വന്നു. ഇതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന് ശോകമൊട്ടും ഉണ്ടായിട്ടില്ല, എങ്കിലും ഏതു ദൃഷ്ടിമന്ദവും, ആരിലായാലും, ഫലിക്കാതിരിക്കയില്ല എന്ന് ലോകം അറിയുമാറായിട്ടുണ്ട്. ആ മഹാപുരുഷന്റെ ജീവാത്മാ ഇപ്പോൾ നിമിഷകല്പസമാധിയിൽ ലയിച്ചിരിപ്പാണ്. ലോകത്തിൽ ദൃഷ്ടത വലിക്കുമ്പോഴൊക്കെയും താൻ വന്നെത്തിക്കൊള്ളുമെന്ന് അദ്ദേഹം നമ്മെ ആശ്വസിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഭീഷ്മൻ .

ഇനി ഭീഷ്മന്റെ അടുക്കൽ ചെല്ലുക. അഞ്ചു എന്ന രാജപുത്രിയെ നിർത്തിയുറക്കിയതിന്റെ ഫലമായിട്ടൊ എന്ന് തൊന്നുമുണ്ണ അദ്ദേഹം ഇതാ, നിർത്തിയായി ശരശയ്യയിൽ കിടക്കുന്നു. അഞ്ചയുടെ ദേഹനാശത്തിന് താൻ കാരണമായതു പോലെ, തന്റെ

ദേഹനാശത്തിന് അവളും കാരണമായി. വീരപുരുഷോചിതമായ ശരശയ്യയിൽ അദ്ദേഹം ആത്മാനന്ദത്തോടെയാണ് കിടക്കുന്നതെങ്കിലും, ഇതരനാക്ക് അങ്ങിനെയല്ലാ തോന്നുക. അറബിയുടെ കായ്കയ്ക്കുള്ളിൽ അദ്ദേഹം ദോഷചിന്ത കൂടാതെയാണ് പ്രവർത്തിച്ചതെങ്കിലും ഇതരനാക്ക് അങ്ങിനെയല്ലാ തോന്നിയത്. ദോഷമാണെന്ന് മറുജീവങ്ങൾ തോന്നത്തക്ക പ്രവൃത്തി താൻ ചെയ്തു. ദുഃഖമാണെന്ന് മറുജീവങ്ങൾ തോന്നത്തക്ക അനുഭവം തനിക്കുണ്ടായി. ബഹുജ്ഞാഗുണത്തിനായി താനിക്ക് ദുഃഖകരമായി വരാവുന്ന കൃത്യങ്ങളിൽ കൂടെയും പ്രവേശിക്കുവാൻ ധൈര്യപ്പെടേണ്ടത് പൗരസമർത്ഥമാണ്. ആ ധർമ്മത്തെ നിർവ്വഹിച്ച കാണിക്കുകയാണ് കൃഷ്ണനും ഭീഷ്മനും ചെയ്തത്. ദോഷമൊന്നും ചെയ്യാതെ ജീവിക്കുവാൻ കഴികയില്ല. ആ ദോഷങ്ങൾ സ്വാർത്ഥതയെന്നിയെ പരഗുണത്തിനായിട്ടാണ് ചെയ്യുന്നതെങ്കിൽ അവയുടെ ഫലങ്ങളെ സമാധാനത്തോടെ അനുഭവിക്കുവാനും.

ചിത്തവൃത്തിയെ നിരോധിച്ച്, ലോകരഹസ്യം ഒട്ടാകിയാതെ പ്രത്യക്ഷാനുഭവമാക്കി, നിഷ്കാമഭാവത്തോടെയിരിക്കുന്ന ഗംഭീരശയനാണ് ഭീഷ്മൻ. ലോകത്തിൽ പൗരുഷത്തെ അദ്ദേഹം അധികം വിചര്യച്ചിരിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രിയവശഗമല്ലാതെയും മമതയില്ലാതെയുമുള്ള പരിശുദ്ധമായ പൗരുഷത്തിന് സ്വാധീനമാവാതെ ലോകത്തിൽ ഒന്നും തന്നെയില്ലെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിദ്ധാന്തം. ദൈവം പോലും ആ പൗരുഷത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. താൻ പരമാത്മാവിൽനിന്ന് വേറിട്ടുള്ളവനല്ലായ്കയാൽ, തന്റെ നിലയെ അറിഞ്ഞ് അതിനെ സമ്പാദ്യകൃഷ്ടമാക്കുവാൻ ശ്രമിക്കരുതെന്നും, ദൈവം എന്തെന്നറിയാതെ വേദം തിരിഞ്ഞുനോക്കേണ്ടതില്ലെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായം. ഗുണത്തെ അദ്ദേഹം ആദരിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് നമുക്കു തോന്നാമെങ്കിലും, ഗുണത്തെയും ദോഷത്തെയും കേവലം അദ്ദേഹം തള്ളി നിർത്തിയിരിക്കുകയാണ്. ലോകത്തിൽ സാരമായിട്ട് അദ്ദേഹത്തിന് ഒന്നും തന്നെയില്ല. സുഖദുഃഖങ്ങളെന്തും അദ്ദേഹത്തെ സ്പർശിക്കുന്നില്ല. പാണ്ഡവധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാർ തമ്മിൽ ഉ

കോടേ കൂട്ടി മുട്ടിക്കലമ്പുമ്പോഴൊക്കെയും അദ്ദേഹം കലുഷം കൂടാതെയിരിക്കുന്നതേയുള്ളൂ. കൃഷ്ണനിലാവട്ടേ, സപ്തവും തന്റേതെന്നും, സപ്തവും താൻതന്നെ എന്നുമുള്ള ഭാവമാണു. എന്നാൽ ഭീഷ്മനിലോ, സപ്തത്തെയും ഉപേക്ഷിച്ച് ഒന്നും തനിക്ക് വേണ്ടാ എന്ന ഭാവമാണുള്ളത്. ജനസാമാന്യം വഴിതെറിപ്പോകരുതെന്നു കരുതി, അവർക്കു വേണ്ടി അദ്ദേഹം കർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. അപ്പോൾ സുഖത്തിനുവേണ്ടി, അദ്ദേഹം ദാമ്പത്യവൃത്തിയെയും തനിക്കു ന്യായമായി ഉണ്ടായിരുന്ന രാജാവകാശത്തെയും യൗവനത്തിൽ തന്നെ ധീരതയോടെ ഉപേക്ഷിച്ചു. പോരാട്ടത്തിൽ പൊരുഷത്താൽ പരശുരാമനുള്ളടേയും പമ്പരം തിരിപ്പിച്ചു. രാജാക്കന്മാരെയാക്കെയും അദ്ദേഹം കിടകിടെ വിറപ്പിച്ചു. അതെല്ലാം കഴിഞ്ഞു് ബഹുനാൾ സ്വസ്ഥനായി വിശ്രമിച്ചിരുന്നു. വിരാടദേശത്തും കരുക്ഷേത്രത്തിലും വെച്ചുണ്ടായ യുദ്ധങ്ങളിൽ, ചോറുതിന്ന കൂറു ആർക്കും വേണ്ടതാണെന്ന് ലോകത്തെ പഠിപ്പിക്കുവാൻ വേണ്ടി മാത്രം ചിലതു കാട്ടിക്കൂട്ടിയെന്നല്ലാതെ, അദ്ദേഹത്തിൽ പൂർണ്ണമായുള്ള പൗരുഷത്തെ അവിടെയൊന്നും ശരിയായി പ്രയോഗിച്ചിട്ടില്ല. ഒട്ടനും പോററിപ്പലത്തിയ തന്റെ ദേഹത്തെ അവർക്കായും, സൽഭാവത്താൽ സമ്പാച്ചു ജ്ഞാനത്തെ സജ്ജനത്തിനായും വിട്ടുകൊടുത്തു് ആ മഹാത്മാ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു.

ധൃതരാഷ്ട്രൻ .

പുരുഷകേസരിയായ ഭീഷ്മന്റെ ഗംഭീരാശയത്തിൽ അനന്തർച്ചിട്ടുള്ള ഭാവവും, പുരുഷോത്തമനായ കൃഷ്ണന്റെ കർമ്മഗതിയും ഇന്നു നിലയിലാണെന്ന് ധൃതരാഷ്ട്രൻ അറിയാതെയിരുന്നിട്ടില്ല. അവരുടെ ഈ പ്രതികൂലഗതി തന്റെ കലത്തോടെയുള്ള നാശത്തിന്് ഫലതുവാകുമെന്ന് അദ്ദേഹം ഭയപ്പെടാതെയുമാകുന്നിട്ടില്ല. എന്നാൽ, ഈ അറിവും ഭയവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ ഇടയ്ക്കിടെ മിന്നി മിന്നിക്കൊണ്ടിരുന്നതല്ലാതെ സ്ഥിരമായും ദൃഢമായും പതിയുകയുണ്ടായില്ല. മക്കളുടെ കൊട്ടിറൊപ്പം താളം ചവുട്ടികൊണ്ടുനിന്നാ

ൽ, ക്രമേണ നരകത്തോളം താണുപോകുമെന്ന് അദ്ദേഹത്തോടു വി
ദൂരൻ രാപ്പകലെ രൂപോലകാരികൊണ്ടിരുന്നിട്ടും ഫലമൊന്നുമു
ണ്ടായില്ല. അത്രമാത്രം കലശലായ വാത്സല്യം മക്കളുടെ പേരിൽ
ധൃതരാഷ്ട്രനുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതു ദുഃഖനിയായവും അടി
യോടെ ഇളകിമറിയുന്നതിന് ദുഷ്ടോധനൻ എങ്ങനെയൊന്ന് അനു
ഷ്ഠിച്ചാൽ മതി. ധൃതരാഷ്ട്രൻ ഒരു ദുഷ്ടനോ മൃഗമോ അല്ല. സ
ജ്ജനത്തെയും സദാചാരത്തെയും സദുപദേശത്തെയും അറിയുന്നതി
നും ആദർശിക്കുന്നതിനും അദ്ദേഹത്തിന് ശക്തിയുണ്ട്. വിദൂരന്റെ
യും മറ്റ് മാന്യന്മാരുടെയും ഉപദേശങ്ങളെ അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധയോടെ
ശ്രവിക്കുകയും സൽഭാവത്തോടെ മറുപടിയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും
അവ താൽക്കാലികമായ ഉന്മേഷത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നതിനല്ലാതെ,
സ്ഥിരമായി നിലനില്ക്കുന്നതിന് മക്കളിൽ അതിരറ്റുള്ള വാത്സല്യം
നിമിത്തം മനസ്സിൽ ഇടമില്ലാതെയായി. മക്കൾ എന്നൊന്ന് ആ
വശ്യപ്പെട്ടാലും എന്നൊന്ന് പ്രവർത്തിച്ചാലും അതിനെ തടുക്കുന്നതി
ന് അദ്ദേഹത്തിന് കഴിഞ്ഞിരുന്നല്ലോ, അതൊക്കെയും അദ്ദേഹ
ത്തിന് കൌതുകകരമായിരിക്കുകയും ചെയ്തു. കഷ്ടം! മറ്റൊരാൾ ഗുണ
വും അദ്ദേഹത്തിലുണ്ട്. സന്താനവാത്സല്യവും ഒരു ഗുണവിശേഷം
തന്നെ. എന്നാൽ, തന്നെത്താൻ മാനുഷപോക്കത്തക്കവണ്ണം ആ വാ
ത്സല്യം അമിതമായി വളർത്തിയെന്നു എന്നൊരു ദോഷം മാത്രമേ അ
ദ്ദേഹത്തിലുള്ളൂ. ആ ദോഷം എന്തുമാത്രം ലോഭമായ ദുഃഖത്തെയു
ണ് അദ്ദേഹത്തിൽ കടിയേറിയതു്! അഹോ, അതു വിചാരിക്കാ
ൻ വയ്യ.

പുത്രവൗത്രന്മാർ ഒന്നൊഴിയാതെ ചത്തു മണ്ണടിഞ്ഞുപോ
യി. അധികാരശക്തിയും അധഃകാരഭാവവും ഇടകലർന്നുകൊ
ണ്ട്, ഇടിവെട്ടുംവണ്ണമുള്ള ദുഷ്ടോധനന്റെ ആ ആജ്ഞാധ്വനി ധൃ
തരാഷ്ട്രന്റെ സ്മരണയിൽ നിന്നു പോലും ഏറെ ദൂരപ്പെട്ടു പോ
യിരിക്കുന്നു. മക്കളുടെ വീരവാദകോലാഹലം ഒരിടത്തും അദ്ദേഹം ഇ
പ്പോൾ കേൾക്കുന്നില്ല. ബന്ധുചിത്രാദികളുടെ വരവും അപ്പോഴത്തെ
സന്തോഷഭാവവുമെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന് പഴങ്കഥകളായിത്തീർന്നു.

ഭീഷ്മദ്രോണാദികളുടെ ആ ശാസ്ത്രീയ വാദമോഷം കണ്ടുകൂടി കേട്ടാ നന്ദിക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹത്തിന് ഇനി എന്നെന്നും കഴികയില്ലെന്നായി. നാലുകെട്ടിലെ ആട്ടവും പാട്ടും കളകളുപോലുമൊക്കെ ഒടുങ്ങി. കർണനേതൃത്വം തിരക്കൊഴിയായതെയും, ഹർഷധ്വനിയൊതുങ്ങിയതെയും ഇരു നിഴന്ന ആ കൊട്ടാരം ഇപ്പോൾ നിശ്ശബ്ദവും ഭയങ്കരവുമായ ശൂശാൻ ഭൂമിപോലെയാണ് ധൂതരാഷ്ട്രന് തോന്നുന്നത്. വഴി രന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥാനവാക്കുകളെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന് മമ്മ ഭേദകങ്ങളായിത്തീർന്നു. കന്നിനംകുറവില്ലാതെ, നാട്ടിന്റെ പ്ലാൻ അധിപതികളായി, പുണ്യസുഖത്തോടെ വാണിരുന്ന തന്റെ മക്കൾ ഇപ്പോൾ വെറുമണ്ണിൽകിടന്നു ചീയുന്നുവെന്നും, അവർ കഴുകൾക്കും കുക്കന്മാർക്കും ഭക്ഷണസാധനങ്ങളായി തീരുന്നുവെന്നും കേൾക്കു വാനും കാഴ്ചവാനും - ആരെങ്ങിനെക്കൊല്ലും സമാശ്വസിപ്പിച്ചുപോ ധൂതരാഷ്ട്രന് കഴിയുമോ? പുത്രഭയ്ക്കുമാർ അങ്ങമിങ്ങമയി മാ റ്റിച്ചു കിടന്ന് വിലാപിക്കുന്നതും, കൊച്ചുകിടാങ്ങൾ അവരവരുടെ അച്ഛനെ കാണാതെ വിളിച്ചു വിളിച്ചു കരയുന്നതും അദ്ദേഹം കേട്ടു കൊണ്ടിരിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? പുണ്ണിൽ അന്യതരസ്സെന്നതു പോലെ ഇ ടസ്തിയുടെ ശത്രുക്കളുടെ വിജയമോഷം മുഴങ്ങുന്നതുമുണ്ട്. എല്ലാം കൊണ്ടും ദുരന്തവും ദിസ്സഹവുമായ സന്താപത്തിൽ പെട്ട് അദ്ദേഹം വെറുത്തീടുന്നു. ഇനിയൊരു ഗതി എങ്ങും കാണാതെയുമായി. മക്കളൊക്കെയും എന്നെന്നേക്കുമായി പരിഞ്ഞുപോയി. സർവ്വസുഖഭോ ഗങ്ങളും അതേ പോക്കിൽത്തന്നെ പോയി. ഒരു മകനെങ്കിലും, ഒരൊറ്റസുഖമെങ്കിലും ഇങ്ങുതങ്ങി നിന്നുവെങ്കിൽ ആശ്വസിക്കുമാ യിരുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന് ഇപ്പോൾ തോന്നുന്നുണ്ടാവാം. ഏതു ചെയ്യാം! താൻ തന്നെയല്ലേ ഈ നാശത്തെ വലിച്ചിട്ടത്. മക്കളിൽ സ്നേഹവും നിരപാധികളായ പാണ്ഡവമന്ദിരത്ത് ദേവനും ഒപ്പം അദ്ദേഹത്തിൽ വളന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. പാണ്ഡവമാർ കലത്തോടെ ന ശിക്കണെ എന്ന് അദ്ദേഹം നോക്കുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു. മറ്റുള്ളവർ എങ്ങിനെയാവെണമെന്ന് താൻ കരുതുകയും പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്തപ്പോൾ, അങ്ങിനെതന്നെ താൻ ആവേണ്ടി വന്നു. ഇപ്പോഴും

ഒട്ടെ, തന്റെ ഈ സങ്കടങ്ങളെ മറ്റു വ്യവസ്ഥകളോടും എണ്ണിയെണ്ണിപ്പാ
 ന്നുതീർത്തിട്ടെങ്കിലും കുറെ ആശ്വസിപ്പിക്കാമെന്നു വെച്ചാൽ, അതിനും
 തരമില്ലാതെയാണിരുന്നില്ല. മക്കളുടെപോക്ക് സന്മാർഗ്ഗത്തിൽ കൂടിയ
 ല്ലെന്നും അപരമോടൊന്നിച്ചു തന്നെ പോയിക്കൊണ്ടിരുന്നാൽ ഒടുക്കം
 വമ്പിച്ച വിപത്തിൽ ചെന്നു വീഴുമെന്നും അന്ന് തന്നോടു ജാതിക
 ൾ കൂടിയും ഉപദേശിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം അതിനെ ശരിവെച്ചുവെ
 ക്കിലും അങ്ങിനെ പ്രവർത്തിക്കുകയുണ്ടായില്ല. മക്കളോടുകൂടിയും നിരന്നി
 രുന്നത് തമ്മിൽത്തമ്മിൽ കയ്യടിച്ചു പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ,
 ദുഷ്ടാസനൻ പാഞ്ചാലിയെ സഭയിൽ പിടിച്ചിഴച്ചുകൊണ്ടു വന്നു അ
 വമാനിക്കുന്നതു കണ്ടു കണിനും ആവാതെ തലതാഴ്ന്നു നിന്നിരുന്ന
 ആ പാണ്ഡവന്മാർ, ഇപ്പോൾ തന്റെ മക്കളുടെ നാശത്തെപ്പറ്റി,
 തന്നെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ വന്നു നില്ക്കുമ്പോൾ ആ വൃദ്ധന്റെ മന
 സ്സു കൈപ്പാടെയോർത്ത് പൊട്ടിച്ചിരുന്നു. ഹാ, അന്നത്തെ കഥ
 ഭാഷ്യം വയ്യ. മക്കളുടെ ഘോഷയാത്രകളും ഉത്സവാഘോഷങ്ങളും,
 വിനോദവിശേഷങ്ങളും ഒഴിഞ്ഞിട്ട് ഒരു നെരവുമില്ലാതിരുന്നതിനാ
 ൽ, തനിക്കു ശ്രവണ സുഖദമാംവണ്ണം എപ്പോഴും ഹർഷാരവം മുഴ
 ങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മക്കളുടെ പ്രഭാവങ്ങളെപ്പറ്റിയും തന്റെ ഭാ
 ഗ്യവെഭവങ്ങളെപ്പറ്റിയും പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന ബന്ധുവിശ്വാസികൾ
 ചിലർക്കിടയിൽ മറ്റു ചിലരെന്ന് നിലയിൽ ഒരു നേരവും ഒഴി
 ഞ്ഞിട്ടില്ല. മക്കളിൽ നവംനവങ്ങളായി ഉദിച്ചുകാണുന്നവീരഭാവ
 വിശേഷങ്ങളെപ്പറ്റി പ്രണയിനിയായ ഗാന്ധാർഭിദേവിക്ക്, തന്നെ
 അറിയിക്കുന്നതിന് എന്തെങ്കിലും പുതുതായിയൊന്ന് ഇല്ലാ
 തെ യുള്ള നേരമുണ്ടായിട്ടില്ല. അവയുടെയുള്ള
 കോലാഹലവും തനിക്കുള്ള കരുഹലവും അന്ന് അങ്ങിനെയെല്ലാമാ
 യിരുന്നു. ഇപ്പോഴോ? എങ്ങനെയെന്നു കരമായ നിശ്ശബ്ദത. കണ്ണനട
 ക്കും ആറു ഭൂതങ്ങൾ തന്നെ ചുറ്റിനില്ക്കുന്നു. അവരുടെ വാക്കുകൾ
 തന്റെ മനസ്സിനെ ആഞ്ഞു തല്ലിക്കൊല്ലുന്നു. ഒരാളും തനിക്കു സ
 ധായമില്ല. ഈ നിലയ്ക്ക് ഭരണവും കാണുന്നില്ല. അതോ, ഇതോ
 യാതൊരു ഭരണവും സ്വപ്നമോ അല്ല, അല്ല. ധൃതരാഷ്ട്ര! സ്വപ്നമല്ലോ

ഇത്. അങ്ങ ചെയ്ത കർമ്മങ്ങളുടെ ശരിയായ ഫലങ്ങളത്രെ. അ
വ അനുഭവിച്ചു തന്നെ തീരണം. അങ്ങയുടെ ഹൃദയത്തിൽ വിദ്വേഷ
പ്പുഷ്പത്തെ നട്ടുവളർത്തി. അത്, വളന്നുയന്നു, പൂഷ്പിച്ചു. അതി
നെ മക്കളോടൊന്നിച്ചിരുന്നു കണ്ടു അങ്ങ് അന്ന് അറന്നിട്ടു. പി
ന്നെ, ആ വിഷപ്പുഷ്പം അതിനു സ്വാഭാവികമായുള്ള വിഷഫലങ്ങ
ളെ ഉതിർത്തു തുടങ്ങി. അതെല്ലാം അങ്ങയ്ക്കും മക്കൾക്കും അനുഭവി
ക്കാതെ കഴികയില്ലെന്നായി. മക്കളൊക്കെയും കൂട്ടത്തോടെ നശി
ച്ചു. ഇതിനൊക്കെയ്ക്കും മേതു ഭൂതനായ അങ്ങ് ഇപ്പൊഴും എരിഞ്ഞു
പൊരിഞ്ഞു കൊണ്ടിരിക്കാറായി. ഇനി, അങ്ങ ചെയ്തപോയ പാ
പങ്ങളെ സ്മരിച്ച്, ദൈവത്തോടു ക്ഷമയാചനം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഈ
ശപഥധ്വാനൈക പരനായി കാട്ടിൽ ചെന്നിരിക്ക തന്നേ നല്ലൂ. കൊ
ട്ടാമത്തിൽ തന്നെയിരിക്കുന്നതായാൽ എത്ര ഭാഗത്തും ഏതു നേര
ത്തും മക്കളെ സംബന്ധിച്ച് കഴിഞ്ഞുപോയ കാരോരോ കാര്യങ്ങൾ
അങ്ങയ്ക്ക് കാർഷ്വാൻ ഇടയാകയും അവ മനസ്സിനെ ദഹിപ്പിച്ചുകൊ
ണ്ടിരിക്കുകയുംചെയ്യും.

ധൃതരാഷ്ട്രൻ ഒടുക്കം അങ്ങിനെതന്നെ ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ
അന്ത്യജീവിതവും മരണവും കാട്ടിൽ വെച്ചായിരുന്നു. സന്താനവാത്സ
ല്യം വേണ്ടതിൽക്കുവിയുകയാലുണ്ടായ വിപത്തുകൾ നോക്കുക. മ
ററനേകം സൽഗുണങ്ങളുണ്ടായിരുന്നിട്ടും ഈ കരോറ ദോഷം, ത
ന്നെയും തന്റെ കൂട്ടുകാരെയും ആകുപ്പാടെ നശിപ്പിച്ചു. നിരവധി
നാശകാരണമായ ഈ ദോഷത്തിനു പൂടെയും അദ്ദേഹത്തെ നിന്ദ്യ
ചരിതനാക്കുവാൻ ശക്തിയുണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു കാണുമ്പോൾ അദ്ദേഹ
ത്തിലുണ്ടായിരുന്ന മറ്റു ഗുണങ്ങളുടെ എണ്ണവും വണ്ണവും എന്തുമാ
ത്രമായിരിക്കണം. ധൃതരാഷ്ട്രന്റെ പേടിസ്തമുക്ക് അനുകമ്പയല്ലാ
തെ അത്ര അധികം വെറുപ്പു തോന്നുന്നുണ്ടോ? കഷ്ടം! ഒരു ഒരു ദോ
ഷം! ഗുണം നില കവിഞ്ഞു എന്ന ഒരു ദോഷം! അതിൽ നിന്നു മ
ററൊന്നെല്ലാം ദോഷങ്ങൾ പൊട്ടിപ്പൊങ്ങു! എണ്ണിയാലൊട്ടങ്ങാത്ത
ആപത്തുകൾ അതു വരുത്തിക്കൂട്ടുകയും ചെയ്തു.

ദൃഷ്ടാന്തം .

യുതരാഷ്ഠ്രഭരണപ്പാലത്തെ തന്നെ പാഞ്ചാലരാജാവായ ദൃഷ്ടാ-
നം പുത്രനാശം അനുഭവമായിട്ടുണ്ട്. ഭരണൻ നൂറുണ്ടുവു, പോ-
യിയെങ്കിലും മറാവൻ ഭരണത്തേ പോയുള്ളവെങ്കിലും ദുഃഖം ഇരട്ടി-
ക്കൂടും, ഭരണപ്പാലത്തെ തന്നെ. യുതരാഷ്ഠ്രഭരണത്തെ, പുത്രവർദ്ധനവു-
ത്താൽ വെറുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. പാഞ്ചാലനോ, ഏറെ കൃത-
തന്ത്രത്തോടും ഏറെ സമാധാനത്തോടും കൂടിയാണിരിക്കുന്നത്. യു-
തരാഷ്ഠ്രഭരണപ്പാലത്തെ പുത്രൻ ചമഞ്ഞുവെച്ചിരിക്കുന്നു കാരണ-
മെന്ന ആഗ്രഹമല്ലാ ദൃഷ്ടാൻ ഉണ്ടായിരുന്നത്. തന്റെ ശത്രുവാ-
യ ഭരണാചാര്യനെ വധിക്കണമെന്ന് തനിക്കുള്ള ഉദ്ദേശ്യത്തെ സാ-
ധിപ്പിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം അദ്ദേഹം മകനെ യോഗ്യനാക്കി കണ്ടു-
വന്നു. യുതരാഷ്ഠ്രഭരണപ്പാലത്തെ ദൃഷ്ടാനും സ്വതന്ത്രനായ ഭ-
രണ മഹാരാജാവു തന്നെയെന്നിരിക്കട്ടെ, തന്റെ മകനെ സുഖഭോ-
ഗങ്ങളെ ശീലിപ്പിച്ച് ഭക്തമെന്നെന്നറിയിക്കാതെയല്ലാവളായിരുന്നില്ല.
എന്തെങ്കിലുമൊരു മഹാ കർമ്മം ചെയ്യാതെയുള്ള ജീവിതം തുല്യമാ-
ണെന്ന് മകനെ പഠിപ്പിക്കുകയും, ഭക്തങ്ങളെ ശീലിപ്പിച്ച് മനസ്സിൽ
ഉന്നമ്യയെയും ഉറപ്പിനെയും വളർത്തുകയും ചെയ്തുകൊണ്ട് ജീവിത-
ത്തിൽ വിജയം നേടേണ്ടതെങ്ങിനെയെന്ന് മകനെ നല്ലവണ്ണം ബോ-
ധിപ്പിച്ചു. ധീരോദാത്തനായിത്തീർന്ന ആ പുത്രൻ ദുഷ്ടരങ്ങളായ
കർമ്മങ്ങളിൽ പോലും പ്രവേശിച്ച് വിജയം നേടാൻ സമർത്ഥനാക-
യും, അദ്ദേഹന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തെ നല്ലവണ്ണം ഗ്രഹിച്ച് അതിനെ സാ-
ധിപ്പിക്കേണ്ടത് തന്റെ ധർമ്മമാണെന്ന് ധരിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ
ഉത്തമ പുത്രനായ യുഷ്ടദ്യുതൻ ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ തുടക്കം മുതൽ ഒടു-
ക്കം വരെ സർവ്വസൈന്യാധിപനായിരുന്നു കൊണ്ട് ഉത്സാഹത്തോ-
ടെ പൊരുതു; അദ്ദേഹന്റെ ആഗ്രഹത്തെ നിവർത്തിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.
അത്രമാത്രമെ യുഷ്ടദ്യുതൻ തന്റെ ജീവിതംകൊണ്ടു ആവശ്യപ്പെട്ടി-
ട്ടുള്ള. ഭീഷ്മൻ, ദ്രോണൻ, ശല്യൻ, കണ്ണൻ എന്നീ മഹായുദ്ധവി-
നോദാടകർ സർവ്വസൈന്യാധിപത്വം വഹിച്ച് പോരടിയെ വിജയം
നേടുകയും അദ്ദേഹന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തെ സാധിപ്പിച്ച് തൃപ്തിപ്പെടുത്തുക

യും ചെയ്ത പിന്നെ ആ മാമാക്കൻ വാസ്തവം പ്രാപിച്ചു; വേദൻ കൃതാത്മനായും ചെയ്ത കണ്ടുനടിച്ചു കൊണ്ടുവന്നുള്ള ഒരു കളിപ്പാട്ടമെന്ന നിലയിലല്ല മകനെ വേദൻ ഗണിച്ചിട്ടുള്ളത്. തന്റെ സമ്പത്തുകളെ ഇരുന്നൂറുവെച്ച് തെളിഞ്ഞു കഴിയുവാനല്ല അദ്ദേഹം മകനെ വളർത്തിയത്. മകൻ, അവന്റെ ജീവിതം യശസ്വരമായ നിലയിൽ ഉയർത്തുകയും, തന്റെ ഉദ്യമത്തെ സാധിച്ചിടുകയും ചെയ്യാൻ യോഗ്യനാവേണമെന്ന് ആഗ്രഹിച്ചു അതിനുള്ള മകനെ വളർത്തിക്കൊണ്ടു വന്നു. തന്റെ ആഗ്രഹം പൂർണ്ണമായി; അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ധന്യനായി. മരണം എല്ലാവർക്കും ഉള്ളതല്ലയോ? ആഗ്രഹം പൂർണ്ണമാകാതിരിക്കുമ്പോഴേ മനുഷ്യർ മരണത്തെ പറ്റി ഭയപ്പെടുകയും ചേടിക്കുകയും ചെയ്യരുത്.

ജനാതരവാസന സുഖഭോഗശീലം.

ജനാതരവാസന എന്നാൽ എല്ലാ ജീവിയിലും അന്തർലീനമായിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നു് ശരി തന്നെ ആവട്ടെ. ആ വാസ്തവത്തെപ്പോലും വളർത്തുന്നതിനോ കുറയ്ക്കുന്നതിനോ തീരെ ഇല്ലാതെയുള്ളുന്നതിനോ ഈ ജനത്തിലെ കർമ്മങ്ങൾക്കു ശക്തിയുണ്ട്. ആ ജനാതരവാസന ഈ ജനത്തിലെ കർമ്മങ്ങൾക്കു് പ്രേരകമായിരിക്കുമെന്നു് ശരി തന്നെയാവട്ടെ. പൊതുവെവെള്ള അനുഭവങ്ങളെ നോക്കി ഗുണദോഷഗതിയെ അറിഞ്ഞു്, തന്നെ ഭിക്ഷുഗൃഹത്തിലേക്കു നയിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നു് പിന്നാറി സൽപഥത്തിലേക്കു് തിരിഞ്ഞുപോകേണ്ടതു് മനുഷ്യരുടെ ധർമ്മമാണ്. ഇങ്ങിനെ ഒരുവൻ സമ്പാദ്യം ഹോധത്തോടെ വർത്തിക്കുമ്പോൾ ജനാതരവാസനയിലെ ദോഷഭോഗങ്ങൾ—അവ ഉപയോഗത്തുമായി കിടക്കുകയാൽ—തീരെ നശിക്കുകയും, ഗുണഭോഗങ്ങൾ—അവയെ നിരന്തരം എടുത്തുപയോഗിക്കുന്നതിനാൽ—പൂർവ്വാധികം ബലവത്താകുകയും ചെയ്യും. ഈ പൂർവ്വാസന എന്നാലെന്താണ്? ഒരു ചക്രത്തെ ഒന്നു രണ്ടു തവണ വട്ടം ചുറ്റിച്ചാൽ പിന്നെയും കുറെ നേരത്തേക്കു കൂടി അതു് ചുറ്റിക്കൊണ്ടിരിക്കും. അതുപോലെ, മനുഷ്യമനസ്സ് ഏതേതു കർമ്മങ്ങൾ

ഉദ്യമം അധികമായി പരിചരിക്കുന്നുവോ ആ കമ്മങ്ങളിലേക്ക് വീണ്ടും ചാത്തുകാണിരിക്കും. ഇതാണ് പൂർവ്വകർമ്മവാസന. മേല്പടി ചക്രത്തെ വീണ്ടും ചാറ്റുവാൻ വിടാതെ പിടിച്ചു നിൽക്കുന്നതു പോലേ ഈ വാസനയെയും അർത്ഥമാക്കുന്നതാണ്. ശിശുക്കളുടെ പ്രാരംഭ കർമ്മങ്ങൾ അപരനെ പൂർവ്വവാസനയ്ക്കുമാത്രമായിരിക്കുമെന്നും, അതിനാലല്ലാതെ രക്ഷിതാക്കന്മാരുടെ കർമ്മങ്ങളെ പകർത്തുന്നത് അതിന്നുതന്നെയായിരിക്കുമെന്നും രണ്ടുപക്ഷമുണ്ട്. പൂർവ്വവാസനാസരണമാണ് ജീവിതം ആരംഭിക്കുന്നത് എന്നിരുന്നാൽ തന്നെയും, ദോഷഭാഗങ്ങളിലേക്ക് ചായുന്ന ശിശുക്കളുടെ ഭാവങ്ങളെ തടുത്ത് ഗുണഭാഗങ്ങളിലേക്ക് തിരിക്കേണ്ടത് പിതൃജനത്തിന്റെ കടമയാണ്. അവിവേകത്താൽ മക്കളെ പൂർവ്വവാസനയ്ക്ക് ബലികൊടുക്കുന്ന മാതാപിതാക്കന്മാരായും ദുഃഖത്തിന് ഇരയാവാതെ കഴികയില്ല. വാസനയുടെ നിലയെ ഭൂതജന്മങ്ങളിൽ കടന്ന് തീരുന്നതിനെക്കാൾ വർത്തമാനജന്മത്തിൽത്തന്നെ നിന്നു നോക്കുന്നതായാൽ അധികം തെളി വായിക്കാം. ശൈശവത്തിൽ ഏതൊരു കർമ്മങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചു പരിചരിക്കുന്നുവോ അതെല്ലാം ശീലമയ്ക്കി ഉറക്കയും ആ ശീലം ഭാവിജീവിതത്തിൽ കലർന്നിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങനെ ശൈശവത്തിൽ നേടിയ ചില ദുഷ്ടശീലങ്ങളെ അകറ്റുന്നതിന് പിന്നീട് ബുദ്ധിമാന്മാർ കൂടിയും ഏറെ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ട്. മൃഗന്മാരായെങ്കിലും ആ ദുഷ്ടശീലങ്ങൾക്ക് അടിമപ്പെട്ട് തങ്ങളുടെ ഗതി എങ്ങോട്ടെന്നറിയാതെ ഒഴുക്കും ചോരമായ ആവത്തിൽ ചെന്നു ചാടുന്നു. ശീലവും വാസനയും ഒരേ ഇനത്തിൽപ്പെട്ടവ തന്നെ. അസംബന്ധം വലിയ വലിയ കർമ്മങ്ങൾക്കിടയിൽ കിടന്ന് നട്ടംതിരിയുന്ന നമുക്ക് കുട്ടികളുടെ കർമ്മങ്ങൾ ഏതും ഇച്ഛയോടെയല്ലാതെ തന്നെ. അവരുടെ നിലയിൽ നിന്നു നോക്കുമ്പോഴേ, അവയുടെ വലിപ്പം അറിവാൻ കഴിയുമല്ല. വകതിരിയുണ്ടാതെ, കുട്ടികളെ അവരുടെ പോക്കിൽത്തന്നെ വിടുന്നതായാൽ ഒഴുക്കും അവക്കും നമുക്കും രീതിയായും ദുഃഖിക്കേണ്ടതായി വരും. മനുഷ്യജീവിതം ശ്ലേഷഭൂമിയായതാണ്. ശ്ലേഷങ്ങളാണ് അർത്ഥം എന്തിനിടന്നവർക്കു മാത്രമേ വിജയമുണ്ടാകൂ.

ജി. ശൈശവത്തിൽത്തന്നെ ചെറിയ ചെറിയ ക്ലേശങ്ങളെ സഹിപ്പാനാണ് കുട്ടികളെ ശീലിപ്പിക്കേണ്ടത്. ഭാരവഹിതപരമായ ജീവിതത്തിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ ക്ലേശങ്ങൾ ഉണ്ടാകേണ്ട കൂട്ടിമുട്ടുന്നതിൽ പെട്ട് വീണ്ടു പോകാതെ ഉറച്ചു നില്ക്കേണ്ടതാണ് മനുഷ്യർ ചെയ്യാൻ പറ്റാത്തതെന്ന ക്ലേശങ്ങളുടെ സ്വാഭാവിക അനുഭവവിദ്യയായിരിക്കണം. കുട്ടിക്കാലം മുതൽക്കു സുഖഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിച്ചു കൊണ്ട് അതിൽത്തന്നെ ലയിച്ചു വളർന്നവരായ ജീവിതത്തിൽ വിജയിയായിത്തീർന്നിട്ടില്ല. അവരിൽ സ്വാതന്ത്ര്യ വളരുകയും ഭ്രാന്തനകമ്പുകാര്യകയും മാനസിക ദുർഗ്ഗുണങ്ങൾ വിളയുകയുമാണുണ്ടായിട്ടുള്ളത്. മെയ്യനക്കാതെയും ഒന്നിനും കുറവില്ലാതെയും വളർന്നിട്ടുള്ള ഇവർ ബഹുജനസങ്കടത്തെപ്പറ്റി അറിവുണ്ടാകയില്ല; പരിശ്രമിപ്പാൻ കൂട്ടം കഴികയുമില്ല. എല്ലാ വിഭവങ്ങളും തികഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്ന അർഹകാര്യത്താൽ വിജയലാഭത്തിനായി യത്നിക്കുകയോ അതിലേക്ക് വേണ്ട സാമഗ്രികൾ കേടായോ ചെയ്യാൻ തുറന്നുകയേയില്ല. ദുഃഖിച്ച് ശീലമില്ലായ്മയാൽ പരദുഃഖത്തിൽ ഇവർ അനുതാപമുണ്ടാകയില്ലെന്നു തന്നെയല്ല അതിൽ ഇവർ വിനോദിക്കുകയും ചെയ്യും. സർവ്വസമ്പന്നിയികളാണെന്ന - ഗർവ്വം ഇവർക്കുള്ളതിനാൽ അന്യസമ്പത്തിൽ ഇവർ അസൂയപ്പെടുകയും അവരെ നശിപ്പിക്കുവാൻ വഴിതേടുകയും ചെയ്യും. ധനധാന്യങ്ങളുടെ ആധിക്യത്താൽ ഇവരെ ആശ്രയിച്ച് കേട്ടൊരു ജനങ്ങൾ ജീവിക്കേണ്ടി വരുന്നതിനാൽ ചെറുപ്പം മുതൽക്കു ആശ്രിതന്മാരുടെ സ്തുതിവചനങ്ങൾ കേട്ടു ശീലിച്ചിട്ടുള്ള ഇവർ മറ്റുള്ളവർ അന്യരെ സ്തുതിക്കുന്നതോ ആരാധാലും തങ്ങളെ ദുഷിക്കുന്നതോ കേട്ടു സഹിക്കുവാൻ കഴികയില്ല. ഇവരുടെ മനോഗതിക്കൊത്ത സ്നേഹിതന്മാരായാണല്ലോ ഇവർക്കുണ്ടായിരിക്കുക. അവരോടുള്ള സഹവാസത്താൽ ഇവരുടെ ഈ ദുർഗ്ഗുണങ്ങൾ വിട്ടുപോകുകയോ ചെയ്യും. അപ്പോൾ സമ്പാദിക്കുന്നത് മക്കളെ സർവ്വസുഖഭോഗങ്ങളും അനുഭവിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ടായിരിക്കുന്നത്; പരിശ്രമത്തിന്റെ ഫലം ഇന്നവിധമാണെന്ന് മക്കളെ ഗ്രഹിപ്പിക്കാൻ മാത്രമേ ആയിരിക്കാവൂ. ശരിയായ സുഖം നേടേണ്ടതിനുള്ള വഴിയിൽ കൂടി

മക്കളെ തിരിച്ചുവിടുകയല്ലാതെ അവരെ അതിൽക്കൂടി ചുമലിൽ കയറിക്കൊണ്ടു പോകേണ്ട ഭാരം അർപ്പിക്കില്ല. സ്വപരിശ്രമത്താൽ സുഖസ്ഥാനത്തെ പ്രാപിപ്പാൻ മക്കളെ ശീലിപ്പിക്കുകയല്ലാതെ താൻ ചെയ്തതെല്ലാം സ്ഥാനത്തിൽത്തന്നെ മക്കളേയും വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അർപ്പൻ ഭോഷനാകുന്നു. ആ മക്കൾ ഇരുന്ന തിന്ന് കെട്ടും ഇരുന്ന പോകുമേയുള്ളൂ. പാശ്ചാത്യർ കൊണ്ടു പോയിപ്പിക്കാതെയിരുന്നാൽ എത്രയേറെ സമ്പത്തുണ്ടായിരുന്നാലും നശിക്കാതെയിരിക്കുകയും ഇവരുടെ ദുഷ്ടനേരങ്ങളോ നിമിഷപ്രതി വലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ധാർമ്മ്യം കേവലം കഥ ഇതിനു നല്ലൊരു തെളിവാണ്. എത്ര ലോഭമായ നാശമാണ് അവർക്കു സംഭവിച്ചത്!

സുയോധനൻ.

ഭീഷ്മദ്രോണാദി മഹാരഥന്മാരും പ്രിയമിത്രമായ കണ്ണനും അമ്മാനായ ശങ്കുനിയും സഹോദരന്മാർ തൊണ്ണൂററി ഒമ്പതും എണ്ണിയറാലാട്ടങ്ങാത്ത സൈന്യങ്ങളും യുദ്ധഭൂമിയിൽ വീണു മലനുകിടക്കുന്നതും, ശത്രുക്കൾ ആരുമൊട്ടും കാവിലാതെ നിറഞ്ഞു നിരന്നു നിൽക്കുന്നതും കണ്ടപ്പോൾ സുയോധനൻ ഭയത്തിന്റെയും പരിതാപത്തിന്റെയും ഇരിപ്പൊട്ടമായിത്തീർന്നു. ആയാൾ ജീവനിൽ കൊതിയോടെ ആരുമേതുമറിയാതെ ചാടിയോടി ഒരു ചളിക്കുളത്തിൽ മുങ്ങിയൊളിച്ചു. അതിൽ കിടന്നുകൊണ്ട് കഴിഞ്ഞ കാഴ്ചകളെ ഒന്നൊന്നായി ഓർത്താൽ അയാൾ എത്രയേറെ വേദിച്ചിരിക്കാം! കരയിൽ കാലടിഞ്ചായും വിജയലോഷവും കേട്ടുതുടങ്ങിയ ഉടനെ ആ യാളുടെ ഹൃദയം തകൻ പോയിരിക്കുകയില്ലയോ! ശത്രുക്കളുടെ ശല്യം സഹിക്കുവാനാതെയായപ്പോൾ അയാൾ ഗത്യന്തരമില്ലാതെ പുറത്തേയ്ക്കു ചാടി. തന്റെ പ്രാകൃതഭാവത്തെ കണ്ട് ഭീമാജ്ജനന്മാർ കൈകൊട്ടിച്ചിരിക്കുന്നു. ദേഹമാകെ മുറിഞ്ഞു കീറി ചൊരയൊലിച്ച് ക്ഷീണിച്ചു വശംകെട്ടിത്തൂങ്ങിത്താൻ നിരായുധനായും നിരാലംബനായും റോപിരിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നു. തന്നെ കൊല്ലുവാൻ ഞാൻ ഞാ

നെന്ന ഭാവത്തിൽ കയ്യുയർത്തി നില്ക്കുന്ന ശത്രുക്കളോ അസംഖ്യം വി
 രഭാവത്തോടെ ചാടിത്തിരിക്കുന്ന ഭട്ടേറെ സഹോദരന്മാരും രണവിര
 നായ കുണ്ഠനും, കപടപടുവായ ശകുനിയും മഹാസംഖ്യം ഓസ്യജന
 ങ്ങളും നിറഞ്ഞിരിക്കവേ, എല്ലാവർക്കും യജമാനനായി, വിചാരിച്ചു
 തൊക്കയും സാധിച്ചുകൊണ്ട്, സവാധംബര വിഭ്രഷിതനായി, സിം
 ഹാസനസ്ഥനായി ഞെളിഞ്ഞിരുന്നിരുന്ന ആ സുയോധനന്മേലേ ഇ
 പ്പോൾ വെറും മണ്ണിൽ ഇതാ, ചോണിത്തും നനഞ്ഞൊലിച്ചും വി
 കൃതരൂപനായി, പരാധീനപ്രാണനായി ശത്രുക്കൾക്കിടയിൽ കിടക്കി
 ടെ വിറച്ചുനില്ക്കുന്നത്! യുദ്ധഭൂമിയിൽ കണ്ണെത്താത്തടത്തോളം
 നീണ്ടു പരന്നു നില്ക്കുന്ന സൈന്യങ്ങൾക്കിടയിൽ പല മഹാരഥന്മാ
 രാലും ചുറ്റപ്പെട്ടുകൊണ്ട് രഥാത്രസ്ഥനായി ശത്രുക്കളെ നോക്കി വൃ
 ക്കഭാവത്തോടെ ഗർജ്ജിച്ചിരുന്ന ആ നാഗഭജനമേലേ, തന്റെ മുഖ
 തെ ഇടിച്ചു തകർക്കാൻ പല്ലിറുമ്മിക്കാങ്ങി നില്ക്കുന്ന ഭീമന്റെ മുഖി
 യേയും, തന്റെ മാറിടത്തെ കുത്തിപ്പിളർക്കാൻ കരിച്ചു നില്ക്കുന്ന
 അർജ്ജുനന്റെ അസൂയത്തേയും, തന്റെ ശിരസ്സിനെ ലക്ഷ്യമാക്കി നില്ക്കു
 ന്ന നക്ഷത്രന്റെ ചലംഗത്തേയും കണ്ട് മനസ്സു ഞെട്ടങ്ങി തലചുറ്റി
 വീഴാറായി നില്ക്കുന്നത്!! സുയോധന! അന്നു നീ വിഷച്ചോറു കൊ
 ടുത്ത് കെട്ടിവരിഞ്ഞ് ഗംഗയിൽ താഴ്ന്നിരുന്ന ആ ഭീമൻ തന്നെയാണു്
 ഇതാ നില്ക്കുന്നത്; അതേ, അന്നു നീ പാമ്പുകളെ വിട്ടു കടിപ്പിച്ചു
 ഭീമൻ തന്നെ. അന്നു നീ അരക്കല്ലത്തിലിട്ടു ദിവിപ്പിച്ചു കളഞ്ഞ
 ആ പാണ്ഡവന്മാർ തന്നെ ഇവർ; പാഞ്ചാലിയെ സഭയിൽ കൊ
 ണ്ടവന്നു നിത്തി നീ അവളെ ക്രൂരമായി അവമാനിക്കുമ്പോൾ പെ
 ണ്ണങ്ങളെപ്പോലെ തലതാഴ്ന്നിരുന്ന ആ പാണ്ഡവന്മാർ തന്നെ
 ഇവർ. പിന്നെ നീ എന്തിനു ഭയപ്പെടുന്നു! നിന്നെ വേടിപ്പിടും നി
 ന്റെ പ്രതാപം കൊണ്ടുമേലേ ഇവർ കാടകളിലും മലകളിലും ചുറ്റി
 ത്തിരിഞ്ഞ് കായും കനിയും തിന്ന് ഉഴന്നുനടുന്നത്! നിന്റെ ആ
 ആജ്ഞാശക്തിയും പ്രതാപവും പ്രഭാവവുമൊക്കെ ഇപ്പോൾ എവി
 ടെപ്പോയി! ഇതാ, ഭീമൻ ഗദചുഴറി ചീറിപ്പറഞ്ഞുവരുന്നു. ഇപ്പോ
 ളും, കൂടെ നിന്ന് അഹങ്കരിച്ചു തുള്ളുന്നതിന് സഹോദരന്മാരോ, കപ

ടമാറ്റങ്ങൾ കാട്ടിത്തന്നതിന് ശക്തിയും, പരനിന്ദയാൽ നിന്നെ ഉദ്ധരണാക്കുന്നതിന് ആ കണ്ണനോ ഇവിടെയില്ല. നീ തനിയേനിന്നു കൊണ്ടുള്ള സാമത്വം കാണട്ടെ.

മൃത്യുവശഗന്ധാണെന്ന ദൃഢബോധത്താൽ അനന്യചിന്തയോടേ സുയോധനനും, വിജയലാഭേച്ഛയോടെ ഭീമനും തമ്മിൽ ഇടഞ്ഞു പൊരുതു. ഭീമനാണ് ഒട്ടൊട്ടു ക്ഷീണം തട്ടിത്തുടങ്ങിയതെങ്കിലും ഒട്ടക്കും ഭീമൻ സുയോധനന്റെ തുട തച്ചു തകരുകയും അവന്റെ ഉടലിനെ ചവിട്ടിത്തള്ളുകയും ചെയ്തു. സർവ്വസുഖസമ്പന്നനായിരുന്ന ആ രാജകുമാരൻ— ധൃതരാഷ്ട്രമഹാരാജാവിന്റെ പ്രാണൻ— തൊണ്ണൂറ്റിയൊമ്പതുസഹോദരന്മാരുടെ ബ്രോഷൻ—മമ അക്ഷേപഹിണി ബലത്തിന്റെ അധിപതി— ഒട്ടേറെ യുദ്ധവീരന്മാരുടെ യജമാനൻ അതാ, താനെ തന്നെ മരണചഷ്ടകളോടേ മണ്ണിൽ കിടന്നു കിടന്നു. ആയാൾ ഇപ്പോൾ അനുഭവിക്കുന്ന പ്രാണവേദനയെ മനോവേദനയോ ഏതാണ് വലിയതെന്ന് നിണ്ണയിക്കുവാൻ ആക്കം വയ്യ. പ്രിയതമനായ ഭാനുമതിയുടെ സുന്ദരഭാവങ്ങളും, കാമനക്ഷിടങ്ങളുടെ ലീലാവിലാസങ്ങളും ഒരിക്കൽ ആയാളുടെ മനോഭൂമിയിൽ പ്രതിബിംബിച്ചു. ഉടൻ അതു മാറി, താൻ പാഞ്ചാലിയെയെന്ന പേർപ്പെട്ട ശത്രുക്കൾ തന്റെ ഭാര്യയെ പിടിച്ചിഴച്ചു വലിച്ചു അപമാനിക്കുന്നതായി ആയാൾ കണ്ടു. താനൊന്നു വിചാരിച്ച് കഴിയും മുമ്പെ അതിനെ സാധിപ്പിപ്പാൻ തയ്യാറായി നില്ക്കുന്ന തന്റെ സഹോദരന്മാരുടെ വീരഭാവങ്ങളെയും, പിന്നെ ആ സഹോദരന്മാർ ശത്രുസൈന്യത്തിന്റെ ചവിട്ടുകൊണ്ട് മണ്ണിൽ കിടന്ന് ചതഞ്ഞു കിടന്നതിനെയും ആയാൾ കണ്ടു. പ്രാണമിത്രമായ കണ്ണൻ അംഗരാപ്രാഭിഷിക്തനായും മഹാരാജാക്കൽ സഖസൈന്യാധിപനായും പ്രശോഭിക്കുന്നതും, പിന്നെ ആ കണ്ണൻതന്നെ ശത്രുക്കളുടെ ശരമേഘം കീറിപ്പൊളിഞ്ഞു കിടക്കുന്നതും, അദ്ദേഹത്തെ ക്രോധാക്കുടം കുടിച്ചു വലിക്കുന്നതും ആയാൾ കണ്ടു. അന്നത്തെ സുഖഭോഗങ്ങളും, ഖേദാപയാത്രകളും മഹോത്സവങ്ങളും ബന്ധുജനാഭിനന്ദനങ്ങളും, ഇന്നത്തെ നിശ്ശേഷം മുടിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന അവസ്ഥയും വിജനസ്ഥലത്ത്

പ്രാണവേദനയോടെ താൻ കിടന്നുരുക്കുന്ന ഭാവവും ആയുധം കണ്ടു. അഹോ, സുയോധനൻ ഇപ്പോൾ മരണവേദനയേക്കാൾ ഖോരമായ മനോവേദന അനുഭവിക്കുന്നു! കഷ്ടം! ദുഷ്ടൻ ഫലം!!

യുദ്ധഭൂമിയിൽ നിന്ന് ഒളിച്ചോടിപ്പോകാതെ അവസാനംവരെ ധീരതയോടെ നിന്നു പൊരുതിയിരുന്നവെങ്കിൽ ദുഷ്ടോധനന്റെ മനോഭാവം വ്യക്തമായിട്ടു പറയാൻ സാധിക്കില്ല. നമുക്ക് അഭിനന്ദിക്കാമായിരുന്നു ഭീഷ്മൻ, ദ്രോണൻ, വിദൂരൻ മുതലായ പലരും പലതും ഉപദേശിച്ചിട്ടു, അതൊന്നും അനുസരിക്കാതെ അവരെ ഞായ്ക്കെയും വെറുപ്പിക്കുകയാണ് ദുഷ്ടോധനൻ ചെയ്തത്. ആ മഹാമാരുടെ സഹായം തന്റെ ഉദ്ദേശസാധ്യത്തിന് അത്യാവശ്യമാണെന്നറിഞ്ഞിട്ടും അവരോട് ഇണങ്ങിനില്ക്കുന്നതിനുള്ള സാമത്രിയും സുയോധനന് ഉണ്ടായില്ലെന്നല്ലാത്ത അവരെ കഴിയുന്നെടത്തോളം നിന്ദിച്ചു മുഷിപ്പിച്ചു. യുദ്ധനയമൊന്നും സുയോധനന് അറിഞ്ഞു കൂടാ. ശത്രുപക്ഷത്തെ സ്നേഹിക്കുന്നവരെന്നറിഞ്ഞിട്ടു പലരെയും ആളെണ്ണം പെരുക്കുന്നതിനും മാത്രം തന്റെ പക്ഷത്തിൽ വിളിച്ചുകൂട്ടി. ഭീഷ്മൻ, ദ്രോണൻ, ശല്യൻ എന്നിവരുടെ വെറും കേൾക്കൽ തന്റെ പക്ഷത്തിൽ നില്ക്കുന്നതു കണ്ടു ആ മൂഢൻ അഭിമാനിച്ചു. യുദ്ധാവസരത്തിൽ കൂടിയും തന്റെ ദുഷ്ടീലങ്ങളാൽ പ്പക്ഷം നിരസം ജയിപ്പിച്ചു. തന്റെ പക്ഷത്തെ പ്രതികൂലിക്കുന്നതായാൽ മഹാമാരെ കൂടിയും ദുഷിക്കുവാൻ സുയോധനന് കൂസലില്ല. പിതാമഹനായ ഭീഷ്മൻ കൂടിയും തന്റെ അഭിപ്രായത്തെ അനുസരിക്കണമെന്നാണ് സുയോധനന്റെ ശാസന. പാണ്ഡവരെപ്പറ്റിയ ഭേഷവിചാരം ആയാളുടെ മനസ്സിൽ വളർത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പാണ്ഡവർ സ്വയംവരകാലത്തും, ഗോഗ്രഹണഘട്ടത്തിലും, ദൈവതവനശോഷയാത്രാവസരത്തിലും താൻ തീരെ അപജയപ്പെടുകയും അപ്പോഴെല്ലാം പാണ്ഡവർ വിജയമുണ്ടാകുകയും ചെയ്ത കണ്ടപ്പോൾ പാണ്ഡവരുടെ പേരിലുള്ള ഭേഷം വളർന്നു വളർന്നു വരുകയാണുണ്ടായത്. അവർക്ക് വിജയമുണ്ടാകുന്നതുപോലെ തനിക്കും വിജയമുണ്ടാകണമെന്നുവെച്ചു ചരിത്രമിടുന്നല്ല: ദുഷ്ടോധനന് തോന്നിയത്. അവരെ എത്ര തന്നെ ചവിട്ടി

അതാഴ്ന്നിരുന്ന പൂർണ്ണാധികം ഉയരുന്നതിനു കാരണമായി അവരിലുണ്ടായിരുന്ന ഗുണങ്ങളെ കണ്ടറിഞ്ഞ് അവയെ തന്നിടപെടുത്തുവാൻ യത്നിക്കേണമെന്ന ബോധം ദുഷ്ടോധനനനുഭവിക്കുകയും ഇങ്ങിനെ, ഗുണമുള്ളതും ശിഷ്ടനാശമുള്ളതും, സുയോധനനെ കാണുകയും ചെയ്തു. അതു രണ്ടിനെയും തന്നോട് ഇണക്കേണമെന്ന ആഗ്രഹം കൂടിയും ആയാർക്കുകയും ചെയ്തു. ദോഷവും ദുഷ്ടനാശവും ഉള്ളതെന്തെങ്കിലും സുയോധനനാണ്. അവ രണ്ടിനെയും ആദരിക്കുവാൻ താൻ ഏതെങ്കിലും മിടുക്കനാണ് താനും. ഗുണത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു കൂടിയും തന്റെ അഭിപ്രായത്തിനു പ്രതികൂലമായി ഒന്നും മിണ്ടാതെയിരിക്കുകയും എപ്പോഴും പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവരെ സ്നേഹിക്കുന്നവൻ ഒരു യഥാർത്ഥ മിത്രസ്നേഹിയാണെന്നു വരുമോ? തന്നെപ്പറ്റി ശ്രദ്ധിക്കുന്നവർക്ക് വല്ലതുമൊക്കെ വാരികൊടുക്കുന്നത് ദാനശീലമാകുമോ? ഒരിക്കലും വിജയമുണ്ടാവാതെ, ചെന്നെത്താതെ അവജ്ഞപ്പെടുന്ന ഒരുവന്റെ ശുഭതയെപ്പറ്റി അഭിനന്ദിക്കാമോ? അന്ത്യരിൽ ദോഷഭാവത്തോടെയിരിക്കുകയും അവരുടെ വിജയത്തിൽ അസൂയപ്പെടുകയും മാത്രം ചെയ്യുന്നവനാണോ അമിത്രകുടുംബൻ? സുയോധനനുള്ള ഗുണം ചേറെ ചിലതാണ്. ആയാർക്കും ധീരനായിരുന്നു. പാണ്ഡവന്മാരെ നശിപ്പിക്കേണ്ട കാര്യത്തിൽ ആയാർക്കും എപ്പോഴും ധീരതയോടെ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നു. ധീരതകൊണ്ടാണ് ആയാർക്കും കരകൊലമെങ്കിലും സ്വതന്ത്രമായി രാജ്യം അനുഭവിക്കുമാറായത്. അപ്പോൾ തന്നെ മനസ്സു പതരിക്കാണ്ടെന്നുവെന്നു വരികിൽ രാജ്യത്തെ കൈവശം വെച്ചിരിക്കുന്നതിന് സാധിക്കുകയല്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ ഇടക്കിടെ തനിക്കുണ്ടാകുന്ന അവജ്ഞയെപ്പറ്റിയും നിരന്തരം ശത്രുക്കൾക്കുണ്ടാകുന്ന വിജയങ്ങളെപ്പറ്റിയും ദുഷ്ടോധനന് ഒരു നേരത്തും മനസ്സമാധാനത്തിന് ഇടയുണ്ടായില്ല. ദുരിതമാനികൾക്ക് ചെറിയ നഷ്ടം കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന അവമാനം കൂടിയും ദുസ്സഹമായിരിക്കുമല്ലോ. പാണ്ഡവരോട് പലേടത്തും തോറ്റു മടങ്ങിയപ്പോഴൊക്കെയും ദുഷ്ടോധനൻ എത്ര മാത്രം സങ്കടം അനുഭവിച്ചിരിക്കാം! ആയാർക്കുടെ ധീരത അവസാനം വരെ നില നിന്നുവെന്നിരിക്കിൽ മരണകാ

ലത്തിൽ ഇത്രയേറെ ദുഃഖിക്കാതെ കഴിക്കാമായിരുന്നു. ആയാളിൽ തിങ്ങിയിരുന്ന അസംഖ്യ ദുർഗ്ഗണങ്ങൾ ഒന്നിച്ചു തിരക്കുകയാൽ കട്ടൊട്ടുണ്ടായിരുന്ന ഗുണങ്ങൾക്ക് നിലകിട്ടാതെയായി. ആരെല്ലാം മരിച്ചാലും എന്തെല്ലാം നശിച്ചാലും സ്വജീവനെ രക്ഷിക്കുവാൻ ആയാൾ മോഹിച്ച് യുദ്ധഭൂമിയിൽ നിന്ന് കളിച്ചോടുകയാൽ ഏതാനും നാഴിക നേരം ആയാൾ അനുഭവിച്ച ദുഃഖം അനേകവർഷം നീണ്ടു നില്ക്കുന്നുവെന്ന് ആയാൾക്ക് തോന്നത്തക്കവണ്ണമായിരുന്നു. മറ്റൊരുകാര്യം നശിച്ചു എന്നു കണ്ട ഉടനെ ശത്രുക്കളുടെ നേരേ പാഞ്ഞു, കഴിയുമെങ്കിൽ ചിലരെക്കൊല്ലും കൊണ്ട് സ്വദേഹത്തെ തൃപ്തിപ്പെടുത്താൻ ആയാൾക്ക് മരണഘട്ടത്തിൽ പലതുമോത്ത് പരിതപിക്കേണ്ടിവരില്ലായിരുന്നു. ദുഷ്ടതയുടെ ഫലം അങ്ങിനെ വന്നുകൂടല്ലോ.

കണ്ണൻ.

കണ്ണൻ വീണതോടു കൂടി സുയോധനന്റെ ആശയം അഹങ്കാരവും മിക്കവാറും അടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. ഭീഷ്മദ്രോണന്മാരുടെ സഹായത്തെ കരുതിട്ടല്ല സുയോധനൻ യുദ്ധത്തിന് കോപ്പു കൂട്ടിയത്. അജ്ഞാനനെ വധിക്കുന്നതിന് മറ്റൊരാൾ ഉണ്ടായിരുന്നാൽ മറ്റുള്ള പാണ്ഡവന്മാരെ നശിപ്പിക്കുന്നതിന് തന്റെ മതിയരകമെന്നായിരുന്നു സുയോധനന്റെ അഹങ്കാരം. കണ്ണൻ തന്റെ പക്ഷത്തിൽ നിൽക്കുമ്പോൾ അജ്ഞാൻ തലയുയർത്തുകയില്ലെന്നും ആയാൾ വിശ്വസിച്ചിരുന്നു. സൂക്ഷ്മത്തിൽ, കണ്ണനോട് എതിർത്തു ജയിക്കുന്നതിന് അജ്ഞാനന് കഴികയില്ലെന്നുള്ള അഭിപ്രായം തെറ്റല്ല. കണ്ണൻ നിലയ്ക്കു നിന്നിരുന്നുവെന്നു വരികിൽ അദ്ദേഹത്തെപ്പോലെ സമർത്ഥനായൊരു വില്ലാളി വീരൻ വേറെ കാണുകയില്ലായിരുന്നു. കഷ്ടം! ആ മന്ത്രിച്ചരപ്പൻ രണ്ടു വിപരീതഭാവങ്ങൾക്കിടയിൽ പെട്ടു നശിച്ചുപോയി! തന്നെത്താൻ മാനുകൊണ്ടുള്ള ദാസ്യവ്യവസ്ഥയും, തന്നോളം വലിയവൻ വേറെയില്ലെന്നുള്ള വമ്പും ആണ് ആ രണ്ടു ഭാവങ്ങൾ. അന്യൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നതായാൽ ആത്മമാവാനുള്ള

ടെയും കൊടുക്കുവാൻ അദ്ദേഹം തയ്യാറാണ്. തന്നോളം കയ്യടക്കം കാര്യജ്ഞാനവും ഉള്ളവർ വേറെയില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം ഗവ്വിക്കയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. തനിക്ക് വിജയലാഭത്തിനായി ഉണ്ടായിരുന്ന ഉപകരണങ്ങളെയൊക്കെയും ആത്മത്യാഗശീലത്താൽ അദ്ദേഹം അന്ത്യാധീനപ്പെടുത്തി. അതേകാലത്തിൽത്തന്നെ നിലകവിഞ്ഞ ഗവ്വത്താൽ മഹാനാദരയൊക്കെയും അദ്ദേഹം അനാദിച്ഛ. ആത്മത്യാഗമെന്ന പോലെ തന്നെ സ്വാഭിമാനവും ഉൽകഷേപ്തം ഉള്ളവർക്കെല്ലാം ഉണ്ടാവേണ്ടതു തന്നെ. സമദർശനത്തോടു കൂടിയ സ്വാഭിമാനം മാത്രമെ പരിശുദ്ധമായും ശുഭഫലോല്പാദകമായും ഇരിക്കുകയുള്ളൂ. താൻ മാത്രം കേമനാണെന്ന് കരുതുകയും മറ്റൊരാളെയും തുല്യമെന്നു തള്ളുകയും ചെയ്യുന്ന ആ അഭിമാനത്തിന് ഗവ്വമെന്നാണ് പേർ പറയുക. അത് എത്രയോ ഏറെ നാശകരമായ ഭാവമാകുന്നു. നിഷ്ഠാമഭാവത്തോടേ സുപ്രഭേദത്തെ കൂടിയും അന്യന്ത് നഷ്ടവാൻ കരുങ്ങത്തക്കവണ്ണം കണ്ണിരിച്ചുള്ള ആ യശസ്സരമായ ദാനശീലവും, ലോകത്തെയാക്കെയും തുണവൽകരിച്ച് 'ഞാനൊന്നേ നന്നം' എന്ന ശൂന്യാക്ഷരങ്ങളെ ഉരുവിടത്തക്കവണ്ണം അദ്ദേഹത്തിലുള്ള ആ അപൽകരമായ ഗവ്വഭാവവും രണ്ടു തലയ്ക്കൽ നിന്നുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതത്തെ ഇഴുത്തു വലിയ്ക്കുവാൻ അതു എത്രയും ദൃഢ്യലമായിത്തീർന്നു. ആരാലും പിളർക്കുവാൻ കഴിയാത്ത നിസ്തലപ്രഭാവത്തോടു കൂടിയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവചകുണ്ഡലങ്ങളെ അന്യന്ത് നൽകയോ, പ്രത്യേക ശക്തിയുള്ള നാഗാസ്രത്തെ ഒരു തവണ മാത്രമെ പ്രയോഗിക്കുകയുള്ളവനും അയ്യങ്കനനെയൊഴികെ പാണ്ഡവരിൽ മറ്റൊരെയും താൻ വധിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുകയില്ലെന്നും കന്തിയോട് ശപഥം ചെയ്തയോ ചെയ്യാതിരിക്കിൽ അദ്ദേഹം പാണ്ഡവരെ ഇങ്ങിനെ വെറുതേവിടുകയില്ലായിരുന്നു. സത്യവന്ധനം ധർമ്മിഷ്ഠനുമായ അദ്ദേഹം, ശത്രുക്കൾ തന്നെ വഞ്ചിക്കയാണെന്നറിഞ്ഞിട്ടും, പ്രാണൻ പോയാലും സ്വധർമ്മത്തിൽ നിന്നു പതറുകയില്ലെന്ന ദൃഢവ്രതത്തോടെ തനിക്ക് വിജയകരങ്ങളായുള്ള എല്ലാറ്റിനേയും, സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ കൂടിയും ദാനം ചെയ്യുകയുണ്ടു. ഒന്നു തീർച്ചയാണ്: കണ്ണന്റെ കഥ ക

ശിത്തു പോയിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദാനശീലം ലോകമുള്ളതോളം കാലം നിലനിൽക്കും. ആ വിഷയത്തിൽ അദ്ദേഹം എന്തും ഒരു മാതൃകാപുരുഷനായിരിക്കുകയും ചെയ്യും.

അതുശാലാസ പ്രദർശനത്തിൽ വെച്ച് കണ്ണശ്ജനന്മാർ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങിയപ്പോൾ, അശ്ജനനാണ് അപജയമുണ്ടാകുക എന്നറിഞ്ഞ കൃപാചാര്യൻ, കണ്ണൻ കലീനനല്ലെന്നും അശ്ജനനോട് സമതലമില്ലെന്നും സമതലമില്ലാത്തവർ തമ്മിൽ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം ചെയ്തുകൂടാനും വാദിച്ചു. നിറഞ്ഞ സഭയിൽ വെച്ച് കണ്ണനങ്ങയ്ക്കു ഈ ദുസ്സഹമായ അപമാനത്തിൽ നിന്ന് സുയോധനനാണ് കണ്ണനെ രക്ഷിച്ചത്. അശ്ജനൻ രാജകുമാരനായാൽ രാജതപമുള്ളവരോട് അദ്ദേഹത്തോട് സമതലമുണ്ടാകയുള്ളൂ. ഒരു മഹായുദ്ധം സൈന്യാധിപനോ ആണെങ്കിൽ അവൻ രാജതപമുണ്ടെന്നാണ് അന്നത്തെ നിശ്ചയം. സുയോധനൻ കണ്ണനെ അംഗരാജാവായി അഭിഷേകം ചെയ്തതു മുതൽ കണ്ണൻ സർവ്വസൈന്യാധിപനും അശ്ജനനോടു സമനും ആയിവന്നു. ഇങ്ങനെ, തന്നെ അവമാനത്തിൽ നിന്നു രക്ഷിച്ച സുയോധനനായി കൃതജ്ഞതയോടെ തന്റെ ജീവിതത്തെ അർപ്പിച്ചു. അന്നു മുതൽ സുയോധനന്റെ ദുഷ്ടമുഖങ്ങളിൽ കൂടിയും പക്ഷം കൊള്ളുവാൻ അദ്ദേഹം നിർബന്ധിതനായി. ദുഷ്ടോധനനെയും കൂട്ടുകാരെയും പോലെ അന്യസമ്പത്തിൽ അസൂയപ്പെട്ട് അന്യനെ ശിക്ഷിക്കുവാൻ കാപ്പുകെട്ടിയിരിക്കയല്ല കണ്ണൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. സ്വന്തം പരിശ്രമം കൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹം ഒരു ഉയർന്നിലയിൽ എത്തിയത്. അന്യന് വിജയമുണ്ടാകുന്നത് പോലേ തനിക്കും വിജയമുണ്ടാവേണമെന്നു വെച്ച് അദ്ദേഹം എപ്പോഴും പ്രയത്നിച്ചു കൊണ്ടുതന്നെയിരുന്നു. എന്നിട്ടും, ദുഷ്ടന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പെടുകയാൽ അദ്ദേഹം ദുഷ്ടനായിത്തീർന്നു. ദുഷ്ടോധനനെ കണ്ണനാണ് ദുഷ്ടനാക്കിയതും നശിപ്പിച്ചതും എന്ന് ജനങ്ങൾ പറയുന്നു; അന്നുവേണ്ടി അദ്ദേഹം മരിച്ചാണ്. കണ്ണൻ സ്വദേഹത്തെ സുയോധനനായി അർപ്പിച്ചു കഴിഞ്ഞതു കൊണ്ട് സുയോധനൻ പോകുന്നതോടൊന്നുകൂടി അദ്ദേഹത്തെയും വിട്ടുയർത്തുക എന്നല്ലാതെ അദ്ദേഹത്തിന് വേറെ നീക്കവോ

കണ്ടായിരുന്നില്ല. സുയോധനന്റെ അഭിമതമേതോ അതു തന്നെ യാവേണ്ടി വന്നു തന്റെ അഭിമതവും. ദൃഷ്ടതയോ ക്രൗഞ്ചമോ കണ്ണു നില്പു. പാണ്ഡവരിൽ ദേവഷ്ടവും അദ്ദേഹത്തിനില്ലെന്ന്; താൻ അജ്ഞാനനെയൊഴികെ മറ്റാരെയും ഉപദ്രവിക്കയില്ലെന്ന് കന്തിയോടു ശപഥം ചെയ്തതിൽ നിന്ന് വെളിവാകുന്നുണ്ട്. ഇരുവർക്കു തമ്മിൽ കിടമത്സരമുണ്ടായി വന്നാൽ, ഏതു കാരണം കൊണ്ടായാലും, ആദ്യമായി അതിൽ നിന്ന് ഒഴിഞ്ഞു മാറുന്നവനെ ലോകം പുച്ഛിക്കുമെന്ന് കാത്തിട്ടാണ്, കണ്ണൻ അജ്ഞാനനോട് എതിർത്തേയിരിക്കു എന്ന് തീർച്ചയാക്കിയത്. ദൃഷ്ടരുടെ കൂട്ടത്തിൽ കൂടുകയാൽ അദ്ദേഹം നശിച്ചു എന്നു ഞാൻ ഒരിക്കൽ കൂടി പറയുന്നു. പാണ്ഡവബന്ധുവായെന്നറിഞ്ഞിട്ടും ശല്യരാജാവിനെ ആ അവിവേകിയായ ദുര്യോധനൻ തന്റെ പക്ഷത്തിൽ ചേർത്തുവിട്ടു. ശല്യൻ പാണ്ഡവഗുണത്തിനായി കണ്ണനെ തേജോവധം ചെയ്തുകൊണ്ട് മനശ്ശങ്കരിയെ ക്ഷീണിപ്പിച്ചു. ഒരുവൻ ഒരു മഹോദ്യമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ, അവന്റെ കൂടെ നിൽക്കുന്ന ആൾ അവൻ അതിന്ന് ശക്തനല്ലെന്ന് ഭയപ്പെടുകയും അവൻ നശിക്കുമെന്നുള്ളതെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത് തേജോവധം ചെയ്തയാകുന്നു. അവന്റെ വീഴ്ചപരാക്രമങ്ങളെ ഒന്നൊന്നായി അവനെ സ്മരിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് പുകഴ്ത്തുകയല്ലാതെ അവന്റെ അപജയത്തെപ്പറ്റിയോ അപ്രഹ്ലിയെപ്പറ്റിയോ ഭാവം കൊണ്ട് കൂടിയും വെളിപ്പെടുത്തിക്കൂടാ. വിജയലാഭത്തിൽ ദൃഢവിശ്വാസമുണ്ടാകുന്നവനല്ലാതെ, ഭൂമിയെപ്പറ്റി നിരശപ്പെടുന്നവന് വിജയമുണ്ടാകയില്ലെന്നാണ് ഇതിന്റെ സാരം. ഈ രഹസ്യം ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട് കണ്ണനെ ശല്യൻ നിരന്തരം ഭയപ്പെട്ടു. തന്നെ ഇങ്ങനെ തേജോവധം ചെയ്യരുതെന്ന് കണ്ണൻ പലതവണ അപേക്ഷിച്ചുവെങ്കിലും ശല്യൻ അതിൽ നിന്ന് പിന്മാറിയതേയില്ല. ഇങ്ങനെ കണ്ണന്റെ മനശ്ശങ്കരി ക്ഷീണിക്കുകയും ഉണർച്ചകാര്യകയും ചെയ്തയാൽ യുദ്ധഭൂമിയിൽ അദ്ദേഹത്തെ വിദ്യുതി ബാധിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തേച്ചുകുത്തിന് കേട് പറ്റിയപ്പോൾ അതിനെ ശരിപ്പെടുത്തുവാൻ ശ്രമിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ അജ്ഞാനൻ അസ്രമയച്ചു അദ്ദേഹത്തെ വീഴ്ത്തി.

കണ്ണനെപ്പറ്റി, പിന്നീട് പാണ്ഡവന്മാർ ഏറെ ദുഃഖിച്ചുവെങ്കിലും, മരിച്ചു വീണ ഘട്ടത്തിൽ സുയോധനനെന്നൊഴികെ അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി മറാക്ഷം വിഷാദമുണ്ടായില്ല. എന്നുതന്നെയല്ല, അദ്ദേഹം പൂർണ്ണബലത്തോടെയിരിക്കുമ്പോൾ കൂടിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശൈല്യപരാക്രമങ്ങളെ ആരും മറിച്ചിരുന്നതുമില്ല. ഇതിനേക്കുകാരണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ക്രൂരതകളെക്കുറിച്ചുള്ള വായനയാണ്. എപ്പോഴും വമ്പുനടിക്കുക എന്ന സ്വഭാവത്താൽ അദ്ദേഹത്തെ യോഗ്യന്മാരെല്ലാം വെറുത്തുകളഞ്ഞു. ഈ ഒരു ദുഃസ്വഭാവം അദ്ദേഹത്തിനില്ലാതിരിക്കിൽ ഭീഷ്മദ്രോണാദികൾ അദ്ദേഹത്തെ സ്നേഹിച്ചും ആദരിക്കുന്നതിനും ലോകത്തിൽ അനശ്വരമായ വിജയത്തെയും കീർത്തിയേയും നേടുന്നതിനും ഇടയാകുമായിരുന്നു. തനിക്കുള്ള നിലകവിഞ്ഞ ഗുപ്തം കൊണ്ട് മനസ്സ് ആകലപ്പെടുകയാലാണ് ഏകാഗ്രഭാവത്തോടെ യുദ്ധം ചെയ്യാൻ ആവാനെ പലപ്പോഴും അവനെയെപ്പോലെ വന്നത്. ഈ ഒരു ദോഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ യശസ്സിനെയും വിജയത്തെയും നിശ്ശേഷം വിഴുങ്ങിക്കളഞ്ഞുവെങ്കിലും ഭാനുശീലം, മിത്രസ്നേഹം, സത്യസന്ധത, ഉൽകണ്ഠ, പരിശ്രമശീലം, എന്നീ ഗുണങ്ങൾക്കുള്ള പ്രകാശത്തെ മറയ്ക്കുന്നതിന് ആ ദോഷത്തിന് ഇന്നും കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ശകുനി.

ലോകത്തിൽ പരാപദ്രവം കൊണ്ട് തന്നെ രസിച്ചു ജീവിക്കുന്ന ഒരു വകക്കാരുണ്ട്. തങ്ങൾക്കോ തങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ളവയ്ക്കോ എന്തെങ്കിലും ലാഭമുണ്ടാകേണമെന്ന് മോഹിച്ചല്ലോ ഇവർ അന്യരെ ഉപദ്രവിക്കുന്നത്. ഇവരുടെ ദുഷ്ടമുഖങ്ങൾ അന്യരെ ബാധിച്ചാലും ഇല്ലെങ്കിലും ഇവരുടെ ഭാവം ഒരുപോലെ തന്നെ. ഇവരുടെ ധർമ്മം അതാണ്. അതിനെ ഇവർ നിഷ്കാമഭാവത്തോടെ ആചരിച്ചു വരികയാണ്. ഇവരുടെ മനോഭാവങ്ങളൊക്കെയും എപ്പോഴും പരോപദ്രവമെന്ന ഒരേ ഭാഗത്തിൽ മാത്രമേ പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയുള്ളൂ. സ്വധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിന് ഇവരിൽ അർഹതയൊന്നുമില്ല.

ഇവർ അതിന് ശക്തിയുള്ള മറ്റൊരാളെ ഉപകരണമായെടുക്കും. ഇതിൽ നിന്ന് ആ ഉപകരണത്തിന് ഗുണമുണ്ടായാലും ദോഷമുണ്ടായാലും തന്റെ ധർമ്മം താൻ ചെയ്ത എന്ന കൃതാർത്ഥതയേ അവനുണ്ടാകയുള്ളൂ. ഇക്കൂട്ടരിൽ പെട്ട ഒരാളാണ് ശങ്കറി. താൻ ഗാന്ധാരരാജ്യത്തിലെ രാജാവായിരുന്നിട്ടും ആ വക സുഖഭോഗങ്ങളിലൊന്നും താല്പര്യമില്ലാതെ സഹോദരീപുത്രനായ ദുര്യോധനനെന്നു കൂടെ പാർത്തുവരികയാണ്. ദുര്യോധനനെന്നക്കൊണ്ടു പാണ്ഡവരെ ദ്രോഷിപ്പിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കയല്ലാതെ പേറെ തൊഴിൽ ശങ്കറിക്കില്ല. ദുര്യോധനനെ വഞ്ചിച്ച് കുറെയൊക്കെ തട്ടിപ്പറിച്ച് തന്റെ രാജ്യത്തോടു കൂട്ടിച്ചേർത്ത് താൻ കേമനായി രീക്ഷണത്തിന് ശങ്കറി ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ അത് സാധിക്കാതിരിക്കയല്ല. അതെന്നും ശങ്കറിക്ക് വേണ്ട. തനിക്ക് ആരെ എങ്കിലും എപ്പോഴും ഉപദ്രവിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കയേ വേണ്ട. അതിന് പാണ്ഡവരെ നല്ല തരത്തിൽ കീട്ടി. സുര്യോധനൻ അതിലേക്ക് ഒരു ഉപകരണമായും വന്നു. കരേ വിഷയത്തിൽ തന്നെ ഏകാഗ്രമായി മനസ്സിയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരുവൻ ആ വിഷയത്തിൽ ഏറെ സൂക്ഷ്മനായി വരുമല്ലോ. ഉള്ളും കള്ളിയും ശരിക്കറിയുന്നതിനും ലക്ഷ്യത്തിൽത്തന്നെ ചെന്നു തറയ്ക്കത്തക്കവണ്ണം പഞ്ചന പ്രയോഗിക്കുന്നതിനും ശങ്കറിക്കുള്ള മിടുക്ക് നിസ്തലമാണ്. ഭീമനെ കൊല്ലുവാൻ ശ്രമിച്ചിട്ട് അപജയപ്പെട്ടപ്പോഴാവട്ടെ, പാണ്ഡവരെ ദ്രോഷിപ്പിക്കുവാൻ ചെയ്ത ചതിവിഴയ്ക്കു പോയപ്പോഴാവട്ടെ ദുര്യോധനനല്ലാതെ ശങ്കറിക്കവിഷാദമൊട്ടും ഉണ്ടായിട്ടില്ല കള്ളച്ചുരുതാൽ പാണ്ഡവരുടെ രാജ്യത്തുമുട്ടാതെ തട്ടിപ്പറിച്ചപ്പോഴും, പാണ്ഡവർ സ്വർഗ്ഗോപമം ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തെ, സ്ഥാപിച്ചപ്പോഴും ശങ്കറിയുടെ ഭാവം കരേ നിലയിൽ തന്നെ. വൃഷ്ണം കസുമഫലങ്ങളെ സ്വരക്ഷയെയോ പാഗുണത്തെയോ ആഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ലല്ലോ ഉല്ലാസിപ്പിക്കുന്നത്. ശങ്കറി ചെയ്യുന്ന വഞ്ചനകളും അങ്ങിനെ തന്നെ. ഗത്യാതമില്ലാതെയാണ് ആയാൾ യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങിയത്. ആയാളുടെ വഞ്ചന കർക്കരം അപ്പോൾ തരം കിട്ടിയില്ല. ഇനി കൂറു ചെയ്താലും പാണ്ഡവർ തന്നെ വെച്ചേയ്ക്കയില്ലെന്ന് ആ

യാൾ അറിഞ്ഞു. അതുകൊണ്ട് യുദ്ധഭൂമിയിൽ ചെന്നു് അവിടെ മരിച്ചു വീഴേണ്ടി വന്നു.

അങ്ങിനെ, ശങ്കുനിയുടെ കാലം സുഖമായിത്തന്നെ കഴിഞ്ഞു. ആജീവനാന്തം ആയാൾക്കു് ഒരിക്കലും ദുഃഖിക്കേണ്ടി വന്നിട്ടില്ല. പാണ്ഡവരിൽ ദുഷ്ടോധനനു് വിദ്വേഷത്തെ ജനപ്പിച്ചതും, യോഗ്യന്മാരും അയോഗ്യന്മാരും അടങ്ങിയ അസംഖ്യം ജനത്തിന്റെ നാശത്തിനു് കാരണമായ ഭാരതയുദ്ധത്തിനു് വിത്തിട്ടതും ദുഷ്ടത മുത്തീകരിച്ച ആ ശങ്കുനിയുടേതാണു്. മഹാഭാരതത്തിലെ കഥാപാത്രങ്ങളിൽ വെച്ചു് അധികം നിന്ദ്യചരിതനും നീചനും ശങ്കുനിയുടേതു്. നിങ്ങൾ ആയാളെ എത്രയെങ്കിലും ശകാരിച്ചുകൊള്ളുക. ലോകമുള്ള കാലത്തോളം, കുട്ടി തൊട്ടു കമ്പിട്ടു നടക്കുന്ന മുതുമുതുമ്പി വരെ ആയാളെ വെറുക്കാതിരിക്കയില്ല എന്ന് ആർക്കും അറിയാം. ഇങ്ങിനെ യൊക്കെ ആണെങ്കിലും ആയാളുടെ ജീവിതം മനസ്സമാധാനത്തോടെയായിരുന്നു. നിഷ്കാമഭാവത്തോടും ഏകാഗ്ര മനസ്സോടും കൂടിയാണെങ്കിൽ ദുഷ്ടമേം ചെറുപ്പം ദുഃഖിക്കേണ്ടി വരികയില്ല. വഞ്ചനയിലല്ലാതെ മറ്റു യാതൊരടത്തും ശങ്കുനിയുടെ മനസ്സ് പതറിയിട്ടില്ല. ആ വഞ്ചനയിൽ നിന്നു് യാതൊരു ലാഭത്തേയും ശങ്കുനിയു് ആഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ല. ഈ മനോഭാവം സൽകർമ്മങ്ങളിലാണു് ആയാൾ പ്രയോഗിച്ചിരുന്നതെങ്കിൽ വലിയൊരു മഹാനായി തീർന്നേനെ. അഥവാ, ആയാളിലുണ്ടായിരുന്ന ആ മമതയെ - ഞാൻ, നീ എന്ന ഭാവത്തെക്കൂടി തൃജ്ജിച്ഛിരുന്നവെങ്കിൽ മനസ്സിൽനിന്നു് വിഷമത നീങ്ങി സമതപത്തിൽ കൂടി ബ്രഹ്മൈച്ഛാത്ത പ്രാപിക്കാമായിരുന്നു. അതൊന്നുണ്ടായില്ലെങ്കിലും ഏകാഗ്രമനസ്സിന്റെയും നിഷ്കാമഭാവത്തിന്റെയും ഗുണഫലം ആയാൾ അനുഭവിച്ചു. അതുകൊണ്ടാണു് മനസ്സമാധാനം. ദുഷ്ടതയുടെ ഫലമാവട്ടെ, ലോകം ഇന്നും ആയാളിൽ ശാപം വഴിച്ചു കൊണ്ടു് തന്നെയിരിക്കുന്നു എന്നതാണു്.

വി കണ്ണൻ.

ചണ്ടി നിറഞ്ഞും, ചേറു കലനും വഷളായികിടക്കുന്ന ഒരു കൂട്ടം ഇതാ. അതിൽ നടുക്കായി ഒരു താമരപ്പൂ മനോജ്ഞമായും നിർമ്മലമായും വികസിച്ചു വിലസുന്നു. കൂട്ടം നന്നാക്കാനായി ഒരു കൂട്ടം

ട്ടം ആളുകൾ ഇതാ അതിൽ ഇറങ്ങുന്നു. “എടോ കൂട്ടരെ, നിങ്ങൾ ആ താമരപ്പൂവിനെ നശിപ്പിക്കരുതേ! ശിഷ്ടന്മാരേവരും അതിന്റെ ആകർഷകമായ സൗന്ദര്യം വിലാസത്താൽ ഹൃദയമായിരിക്കുന്നുവെന്ന് നിങ്ങൾ കാണുകേണോ!” കഷ്ടം! അവർ അങ്ങിനെ ചെയ്തില്ല. വെള്ളമൊക്കയും കലക്കിമരിച്ചു; ചണ്ടിയൊക്കെയും ഇഴുത്തു വലിച്ചു കളഞ്ഞു; ചേറൊക്കെയും കോരി എറിഞ്ഞു. ബഹളങ്ങളൊക്കെയും കേന്ദ്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു—ഹാ!—ആ താമരപ്പൂവിനെ കാണാതില്ല. ചണ്ടികൾക്കിടയിൽപ്പെട്ട് അതു നശിച്ചു പോയിരിക്കുന്നു.

വികണ്ഠന്റെ കഥയും ഇങ്ങിനെ തന്നെയാണ്. വികണ്ഠൻ ധാന്തരാഷ്ട്രകലത്തിൽ വിശിഷ്ടശാസ്ത്രജ്ഞനായ ഒരു വാദകനാണ്. പാണ്ഡുലീലസ്രാക്ഷേപ ഘട്ടത്തിൽ പൃഥ്വീനാഥൻ മഹാനാടകമെല്ലാം കേന്ദ്രീകരിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ, ധീരതയോടെ സഭയിലിറങ്ങി നിന്ന് ന്യായവാദത്താൽ ജ്യേഷ്ഠനാഥനോടടുത്തു അധിഷ്ഠിപ്പിച്ചു പ്രസംഗിച്ച ആ യുവാവിനെപ്പറ്റി കാക്കന്മാരൊക്കെയും മനസ്സ് പ്രേമാകുലമായിത്തീരുന്നു. സുയോഗനന്റെ സംരംഭങ്ങളൊന്നും വികണ്ഠൻ രസിച്ചിട്ടില്ല. പാണ്ഡവരുടെ സൗഹൃദത്തെ അദ്ദേഹം ഹാർദ്ദമായി മാനിക്കുന്നുണ്ടു താനും. എന്നാലും ദേഹം കൊണ്ടുള്ള ഏതൊരു കാര്യത്തിലും ജ്യേഷ്ഠനെ അദ്ദേഹം പിരിഞ്ഞിട്ടില്ല. തന്റെ കുടുംബത്തിലുള്ളവരൊക്കെ ദുഷ്ടന്മാർ തന്നെ എന്നിരുന്നാലും, ശത്രുപക്ഷത്തിൽ ചേരുകയോ കുടുംബത്തെ സഹചരിക്കാതിരിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നവനെ വിജ്ഞാൻ മാനിക്കുകയില്ല. അവൻ ഒരു കലദ്രേഷിയാകുന്നു. കുടുംബം ദുഷ്ടമാണെന്ന് തോന്നുന്നുവെങ്കിൽ അവിടെ ശിഷ്ടതയെ നടുവാൻ ശ്രമിക്കുക. അങ്ങിനെയല്ലാതെ എന്തുദ്ദേശ്യത്തോടു കൂടിയായാലും അവിടെ നിന്ന് മാറിയാഴിയുന്നവനെ ഭീരു എന്നാണ് ലോകം വിളിക്കുക. മനസ്സിൽ വിശുദ്ധിയും സ്വൈര്യവും ഉണ്ടായിരിക്കട്ടെ. ദേഹത്തെ അതിനെ പോറ്റിപ്പലത്തിലാക്കുകയായി വിട്ടുകൊടുത്തേക്കുക. ഭീഷ്മദ്രോണരെപ്പോലെ തന്നെ വികണ്ഠനും യുദ്ധഭൂമിയിൽ ജ്യേഷ്ഠൻ വേണ്ടി തന്റെ ദേഹത്തെ എറിഞ്ഞു കൊടുത്തു. ഭീമന്റെ ഗദ അതിനേയും സ്വാദി നോക്കാതെ വിട്ടില്ല.

പാ ണ്യ വ ന്നാ ര .

അങ്ങിനെയിങ്ങിനെ പാണ്ഡവന്മാർ ധാർമരാഷ്ട്രകുലത്തെ കട്ടൊഴിയാതെ മുടിച്ച് രാജ്യത്തെ നിർബ്ബം അനുഭവിക്കാറായി. ഏതു വലിയ കഷ്ടതയും മനസ്സമാധാനത്തോടേ സമീപ്താനും അവയോട് ധീരതയോടേ എരിരിടുവാനും ശക്തിയുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടാണ് പാണ്ഡവന്മാർ അനശ്വരമായ യശസ്സും പരിപൂർണ്ണമായ വിജയവും നേടിയത്. സ്വന്തം പരിശ്രമമല്ലാതെ ഉന്നതസ്തുതയോടുകൂടി വഴിയൊന്നാമിട്ടല്ലെന്ന് ബോധം ഉറപ്പുതക്കവണ്ണമായിരുന്നു ബാല്യത്തിൽ അവർ വളർന്നിട്ടുള്ളത്. പിതൃജനത്തിന്റെ ലാളന കൊണ്ടോ സമ്പൽപ്രഭാവത്തിന്റെ ആധിക്യം കണ്ടോ അഹങ്കരിക്കാൻ അവർ തരമുണ്ടായിട്ടില്ല. രാജകുമാരന്മാരായിരുന്നിട്ടും അവരെ വളർത്തിയിരിക്കുന്നത് സാധാരണന്മാരുടെ നിലയിലാണ്. ക്ലേശങ്ങളുടെ സ്വാഭ് അവർ ചൊല്ലാത്തതിൽ തന്നെ അനുഭവിച്ചു തുടങ്ങി. പരമാർത്ഥ സുഖം ക്ലേശങ്ങൾക്കുപ്പുറമാണെന്ന് അവർ ഗ്രഹിച്ചു. ഭാവിസുഖത്തിലേക്കുള്ള മാർഗ്ഗം സ്വപ്രയത്നത്തിൽ കൂടെയാണെന്നു കണ്ടപ്പോൾ അതിലേക്കു വേണ്ടുന്ന ഉപകരണങ്ങൾ കണ്ടെന്നായിത്തീർന്നതിനും നേടുന്നതിനും അവർ ഉത്സുകരായി. വിനയവും വിവേകവും അവരിൽ വിളങ്ങു. ധൈര്യവും സ്ഥൈര്യവും അനുകമ്പയും വിശുദ്ധിയും അവർക്ക് ക്ലേശങ്ങളിൽ നിന്നുണ്ടായ സമ്പാദ്യങ്ങളാണ്. ചൊല്ലുകാലത്തിൽ, അവർ അരക്കില്ലത്തിൽ നിന്ന് തെറ്റിപ്പിഴച്ചു നിരാശ്രയന്മാരായി കാടുകളിൽ ചുറ്റിത്തിരിയുമ്പോൾ കൂടിയും അവരെ നൈരാശ്ര്യമോ ഭയമോ ബാധിച്ചിട്ടില്ല. സ്ഥിരമായ വിശ്വഭയോദ്ദേശ്യത്തോടു കൂടിയാണെങ്കിൽ ദുസ്സംധ്യമായി ലോകത്തിൽ ഒന്നും തന്നെയില്ലെന്ന് അവർക്ക് ദൃഢബോധമുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പ്രതിബന്ധങ്ങളെയൊന്നും അവർ വകവെച്ചില്ല. ഉത്കണ്ഠയോ അവരുടെ മനസ്സ് പ്രബുദ്ധമായിരുന്നു. ഭയംകരാകാരനായ ഹിംസിബനെ കണ്ടപ്പോൾ അവനോട് എതിർക്കുന്നതിൽ ഭീമൻ കൂസലോ മറ്റുള്ളവർക്ക് ആവശ്യമെന്നോ ഉണ്ടായില്ല. പൊതുവെയാൽ

ഇന്നത്തന്നെയും ബെക്കിംഗ് ഹൗസ് നേരിട്ടവൻ ഭീമൻ ഭരണിയപ്പോൾ അ
 പരമൻ ആരുടെയും മനസ്സിനെ സ്വാതന്ത്ര്യം സങ്കീർണ്ണമാക്കുവാൻ
 കഴിഞ്ഞില്ല. രാജാക്കന്മാരെയാണെന്നും മുഖംതിരിപ്പിച്ചു പാഞ്ച
 ലിയെ വേർക്കുന്ന കാര്യം അസാധ്യമാണോ എന്ന് അവർ സംശ
 യിച്ചില്ല. പാതിരാജ്യമെന്ന ഭാവത്തോടെ കാടും മലയും നിറഞ്ഞ
 വാണവപ്രസ്ഥത്തെ ധൂതരാഷ്ട്രൻ അവർ കൊടുത്തപ്പോൾ
 അവർ അതൃപ്തരായോ അതു നന്നാക്കാനുള്ള പ്രയാസത്തെ നിന
 ച്ച് മനസ്സ് ക്ഷീണിക്കുകയോ ചെയ്തില്ല. സ്ഥിരപ്രവൃത്തന്മാർ ആ
 ഭൂമിയിൽ സ്വർഗ്ഗപ്രദമാക്കിത്തീർത്തു. അതുകൊണ്ടും അന്യോന്യ
 മായ രാജധാനിയെയും അവിടെ നിർമ്മിച്ചു. ലോകത്തിലെ രാജാ
 കന്മാരെയാണെന്നും ജയിച്ചു കേമമായി രാജസ്വയ യോഗം നടത്ത
 കയും ചെയ്തു. മനോഹരം തികഞ്ഞവർ നരകത്തെക്കൂടെയും സ്വ
 ർഗ്ഗമാക്കുവാൻ കഴികയില്ലയോ? പാഞ്ചാലിയെ സഭയിൽ കൊണ്ടു വ
 ന്ൻ അവമാനിക്കുവാൻ പാണ്ഡവന്മാർ പ്രവേശിപ്പിച്ച ന്യായബോ
 ധവും സഹനശക്തിയും വിസ്മയവഹം തന്നെ. പാഞ്ചാലീപരി
 ണയാവസരത്തിൽ ഭട്ടേരി രാജാക്കന്മാരെ കേൾച്ചു മടക്കിയ ആ
 കൈകൾ ഭീമാജ്ജനന്മാരിൽ നിന്ന് എവിടെയും പോയിരുന്നില്ല.
 ന്യായബോധത്താൽ മാത്രം ആ അവമാനത്തെ അവർ കണ്ടു
 സഹിച്ചതാണ്. നാടും വീടും വെടിഞ്ഞ് അവർ കാട്ടിൽച്ചെന്നു കൂ
 ടിയപ്പോൾ അവിടെയും അവർ സുഖവാസോചിതമാക്കി. പതിമൂ
 ള്ള കൊല്ലത്തെ വനവാസവും ഒരു കൊല്ലത്തെ അജ്ഞാത വാസവും
 കഴിച്ചു മടങ്ങി വരികയെന്നത് പാണ്ഡവർ കഷ്ടസാധ്യമാണെ
 ന്നതോന്നിയില്ല. ധാർമരാഷ്ട്രൻ ഗന്ധർവ്വന്മാരുടെ കൈകൾ ക
 ട്കിയപ്പോൾ പാണ്ഡവർ കൂടി ഒന്ന് ഉത്സാഹിച്ചുവെങ്കിൽ ധാർമ
 രാഷ്ട്രകുലം അന്നോടെ മുടിയുമായിരുന്നു. ധർമ്മനിഷ്ഠ അവരെ അ
 തിന്ന് അനുജനായില്ല. ഗന്ധർവ്വന്മാരോട് പൊരുത്ത് ധാർമരാഷ്ട്ര
 നെ മോചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ് അവർ ചെയ്തത്. അജ്ഞാതവാസ
 കാലത്തിൽ വിരാടന്റെ പത്നികളെ ധാർമരാഷ്ട്രന്മാർ അവ
 ഹരിച്ചപ്പോൾ, തങ്ങൾക്ക് ദോഷം വന്നാലും തങ്ങളെ രക്ഷിക്കുന്ന

വന്റെ ഗുണത്തിനായി പ്രയത്നിക്കേണ്ടത് ധർമ്മമെന്നു കരുതി അവർ ശത്രുക്കളോടൊന്നിച്ച്. അജ്ഞാതവാസം കഴിഞ്ഞ് യുദ്ധത്തിന്നുള്ള കോപ്പുകളൊക്കെയും കൂട്ടിയിരിക്കുമ്പോൾ കൂടിയും അവർ ആഗ്രഹിച്ചത് സമാധാനത്തെയാണ്. ഇങ്ങിനെ അവരുടെ ഗുണവിശേഷങ്ങളെ എണ്ണി എണ്ണിപ്പറഞ്ഞു തുടങ്ങിയാൽ അറാമുണ്ടാകയില്ല. ശത്രുപക്ഷത്തിൽ നിൽക്കുന്ന ഭീഷ്മദ്രോണശല്യന്മാർ പാണ്ഡവന്മാരുടെ ഗുണഭാവത്താൽ വശീകൃതരായി. അവരിലുണ്ടായിരുന്ന ചില്ലറ ദോഷങ്ങളൊക്കെയും ഗുണങ്ങൾക്കിടയിൽ മാഞ്ഞു നിശ്ചിതങ്ങളായി. സാമനശക്തി, സ്വൈര്യം, പ്രയത്നശീലം, മനശുദ്ധി എന്നീ ഗുണങ്ങളാൽ ഏതുകാലത്തും തേഞ്ഞുമാഞ്ഞു പോകാത്ത യശസ്സ് അവർ നേടി.

യുധിഷ്ഠിരൻ .

യുധിഷ്ഠിരന്റെ ശുഭഗതി കേൾക്കുന്നവർക്കു കവിഞ്ഞ നിലയിലായിപ്പോയി. ബന്ധു ശത്രു ഭേദം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിട്ടില്ല. തനിക്കെന്ന പോലെ എല്ലാവരും അദ്ദേഹം നന്മയെ അർത്ഥിച്ചിരുന്നു. തിന്മ ചെയ്യുന്നവരിൽ സഹതാപമല്ലാതെ കെട്ടത്തും അദ്ദേഹത്തിന് ദോഷഭാവം ഉണ്ടായിട്ടേയില്ല. അദ്ദേഹം പ്രശാന്തനാണെന്നു കിട്ടും അനുകമ്പാകലനം, ധർമ്മത്താണെന്നു കിട്ടും ക്ഷത്രിയധർമ്മത്തിന് യോജിക്കാത്തവണ്ണം ശത്രുക്കളിൽ കൂടിയും ദയാലുവും ആയിരുന്നു. സംശയമോ അവിശ്വാസമോ അദ്ദേഹത്തിന് ആരിലും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ദുഷ്ടോധനൻ തന്റെയും അനുജന്മാരുടെയും അംഗത്തിനായി പരസ്യമായി പ്രവർത്തിച്ചു തുടങ്ങിയപ്പോഴും ആ ദുഷ്ടോധനനിൽ അദ്ദേഹത്തിന് സഹോദരവാത്സല്യമേ ഉണ്ടായുള്ളൂ. ഭീമനെ ദുഷ്ടോധനൻ നശിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചപ്പോഴും, തന്നെയും അനുജന്മാരെയും അറക്കിപ്പത്തലിച്ച് കൊള്ളി വെച്ചപ്പോഴും ഈ വക അക്രമങ്ങളെപ്പറ്റി ഗുരുജനങ്ങളോടു പോലും അദ്ദേഹം ആവലാതിപ്പെട്ടില്ല. കുടുംബമുദ്രത്തെപ്പറ്റി പരക്കേ അറിയിക്കുന്നത് കരുതലത്തിന്റെ മാനുഷതയും പ്രതിഷ്ഠയും ഹാനികരമാണെന്ന് വിശ്വസിച്ച അദ്ദേഹം അദ്ദേഹം

ങ്ങിയിരുന്നതേയുള്ളൂ. ഇത്രത്തോളം ശുദ്ധഗതി ലൌകികജീവിതത്തിന് അനുകൂലമായുള്ളതല്ല. കയ്യിരുപ്പാനും കൂടാതെ മനസ്സിലുള്ള സർപ്പത്തെയും പെരുവഴിയിൽ തുറന്ന് വെള്ളുനവനെ ലോകം വിപവെഴ്ത്തില്ല. അവൻ മറുളളവക്ക് ഒരു കളിപ്പാട്ടമായിട്ടാണ് തീരുക. അങ്ങിനെയുള്ളവർ സന്യാസികയാണെന്നതും ഭീമാജ്ജനനാർ കൂടെയില്ലെന്നിരിക്കിൽ യുധിഷ്ഠിരൻ പണ്ടേ കാട്ട കയറുമായിരുന്നു. പാണ്ഡവത്തിൽ, പാണ്ഡവർ അത്രയേറെ കഷ്ടപ്പെട്ടതിനൊക്കെയും കാരണം യുധിഷ്ഠിരന്റെ നിപകവിഞ്ഞ ശുദ്ധതയാണ്. ധാത്തരാഷ്ട്രരുടെ കൌടില്യത്തെ അറികയും യുവരാജാവായിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ തന്റെ നിലയെ ഉറപ്പിക്കത്തക്കവണ്ണം പ്രവർത്തിക്കുകയും യുധിഷ്ഠിരൻ ചെയ്യേണ്ടതായിരുന്നു. ധാത്തരാഷ്ട്രർക്ക് പ്രാബല്യം മുഴുക്കും മുമ്പേ തന്നെ ഗുരുജന സമ്മതത്തോടെ തനിക്ക് ന്യായമായുള്ള രാജാവകാശത്തെ കയ്യാലക്കവാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടതുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം എല്ലാതെയും ഒരുപോലെ വിശ്വസിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കരുത്, ഒട്ടക്കും ശത്രുക്കളുടെ വഞ്ചനയിൽ പെട്ട് കാട്ടം മലയും ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞുഴലേണ്ടതായി വന്നു.

പണ്ട് ഭാരതവർഷത്തിലെ രാജാക്കന്മാരെക്കൊണ്ടും കോമോ പ്രത്യേക വ്രതം അനുഷ്ഠിക്കുക പതിവായിരുന്നു. ഈ സ്വഭാവം മനസ്സെയെത്ത വളർത്തുന്നതിനും അവരവർക്കുള്ള അറിവും അനുഭവവും പലേടത്തും ചിന്നിച്ചിതറി ഭർത്തൃലഭ്യമായതെ ഒരേ ലക്ഷ്യത്തിൽത്തന്നെ ചേർത്തുറപ്പിച്ചു ബലവത്താക്കുന്നതിനും ഏറെ ഉപകരിച്ചിരുന്നു. എല്ലാ കാലത്തും എല്ലാവർക്കും ഇങ്ങിനെയുള്ള വ്രതാനുഷ്ഠാനശീലം ആവശ്യമാണ്. യുധിഷ്ഠിരന്റെ വ്രതം സമതപമുള്ളവർ പോരിനോ ചൂതിനോ വിളിച്ചാൽ പിന്നാകുകയില്ലെന്നാണ്. ഈ മൗഢം ഗ്രഹിച്ചിട്ടാണല്ലോ ചരിയറിയാത്ത അദ്ദേഹത്തെ കള്ളച്ചൂതിൽ തോല്പിച്ചയച്ചത്. പാണ്ഡവർ ചെന്നെത്തൊക്കെ വിജയം നേടുകയും ഘോരാരണ്യങ്ങൾ കൂടിയും സ്വർഗ്ഗോപമങ്ങളാക്കുകയും ചെയ്തത് ഭീമാജ്ജനനാരുടെ സാമന്തരം കൊണ്ടല്ല; യുധിഷ്ഠിരന്റെ മനശുദ്ധി കൊണ്ടാകുന്നു. ശുഭവിചാരങ്ങളല്ലാതെ അദ്ദേഹത്തിൽ വേറെ

യില്ല. എവിടെയും ഗുണത്തെയല്ലാതെ അദ്ദേഹം ദോഷത്തെ കാണുന്നതുമില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈ ഗുണഭാവവും അതിനൊത്ത കർമ്മങ്ങളും അദ്ദേഹം ചെന്നെത്തൊക്കെ ഗുണത്തെ വാർദ്ധ്യം കൊണ്ടിരുന്നു. ഗന്ധർവ്വന്മാർ ധാന്തരാഷ്ട്രരെ പിടിച്ചു കെട്ടിയപ്പോൾ അവരെ വീണ്ടെടുത്ത് നിഷ്കന്ദമായ സഹോദരസ്നേഹത്തോടെ അദ്ദേഹം അവരെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചുയക്കുന്നതും, യുദ്ധത്തിനുള്ള ഭയപ്പെടാത്തതും കഴിഞ്ഞ പിന്നെ, സഹോദരന്മാരുടെ ക്രോധഭാവത്തെ വകവെക്കാതെ, ഒരൊറ്റ വീടൊഴിച്ചും കിട്ടിയായാൽ ഞങ്ങൾ കേന്ദ്രത്തിലുണ്ടെന്നു കാണെന്ന് ശത്രുക്കളോട് അദ്ദേഹം യാചിക്കുന്നതും യുദ്ധഭൂമിയിൽ നിരായുധനായി ശത്രുസൈന്യത്തിന്റെ ഹൃദയിൽ കൂടി നടന്നു ചെന്ന്, തന്നോട് എതിർപ്പുവാൻ ഭയപ്പെട്ടിരുന്ന ഗുരുജനത്തെ അദ്ദേഹം ഭിക്ഷുപുറം നമസ്കരിക്കുന്നതും കാക്കമ്പൊഴിക്കെയും ആനന്ദബാഷ്പം തുറുത്തവർ ആരുണ്ട്? പാണ്ഡവരുടെ കഷ്ടതകളെക്കുറിച്ചു പോലേ തന്നെ ഗുണങ്ങൾക്കും അദ്ദേഹം തന്നെയാണ് കാരണം. ഭീമാജ്ജനനാരെ പത്താൻ വിടാതെ ക്ഷമയോടെ പിടിച്ചു നിൽക്കുകയും, അങ്ങിനെ ഇവരിൽ സാമനശീലത്തെ വളർത്തുകയും ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ, ഇവർ അന്നു തന്നെ ശത്രുക്കളോട് കൂടി മൃതരായും കാര്യമൊക്കെയും കശപിശയംകളായും ചെയ്തുമായിരുന്നു.

യുദ്ധാവസാനത്തിൽ യുധിഷ്ഠിരൻ ദേഹമാകെ കീറി മുറിയുകയാൽ കൈനിലയിൽ തിരിച്ചു ചെന്ന് ആകുപ്പാടെയോത്ത് ക്ഷുഭിതനായിരിക്കുമ്പോൾ, അവിടെ വന്നെത്തിയ അജ്ജനനെ വിശിഷ്ടമായ ഗാന്ധീവത്തെക്കൂടിയും പുറപ്പെടുവിച്ചു കൊണ്ട് കരയോടെ ശകാരിക്കയുണ്ടായി. ശുഭാശയന്മാർ തീർപ്പായ വേദന അനുഭവിക്കുമ്പോൾ തന്നെത്താൻ മറന്ന് ആരെക്കൊന്നും കഠിനമായി ശകാരിക്കുകയെന്നത് സാധാരണമാണ്. യുധിഷ്ഠിരന്റെ മനസ്സ് ശുദ്ധമാണെങ്കിലും ഗന്ധീവമാണ്. സാധാരണന്മാരെപ്പോലെ അത്ര വേഗത്തിലൊന്നും അത് ഇളകി മറികയില്ല. പലേ നാശങ്ങളെയും സഹോദരന്മാരുടെ നോട്ടക്കുറവിലൂടെയും ദോഷങ്ങളെയും തന്റെ

ദേഹം നിറയെ അമ്പുകൾ കത്തിക്കയറിയിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയെ യും, എല്ലാം കൂടിയോത്തപ്പൊൾ അദ്ദേഹം എന്തോ ചിലതെല്ലാം പാഞ്ഞു പോയിയെന്നേയുള്ളു. അയ്യോനൻ യുധിഷ്ഠിരൻ തിരിച്ചു കൊടുത്ത ശങ്കാരം വളരെ കവിഞ്ഞ നിലയിലായിപ്പോയി. അദ്ദേഹം ഭിന്നമായ ദുഃഖത്തെ അപ്പൊൾ അനുഭവിച്ചു. അദ്ദേഹം തന്റെ ശുദ്ധഗതിയാൽ സഹോദരന്മാരെ പലപ്പൊഴും ദുഃഖിപ്പിക്കേണ്ടി വന്നതിന്റെ പല അപ്പൊൾകണായി അനുഭവിച്ചു.

യുദ്ധമൊക്കെയും കഴിഞ്ഞ പിന്നെ വിജയലാഭത്തെപ്പറ്റി ഹിക്ഷേണ്ട യുധിഷ്ഠിരൻ മമ്ബുണ്ണാ ചിന്തിച്ചു പോലെ സന്തപിക്കുവാണുണ്ടായത്. കണ്ണൻ തന്റെ പ്രേഷ്യസഹോദരനാണെന്ന് അറിവു കൂടി ചെയ്തപ്പൊൾ അദ്ദേഹം ഒരു ബാലനപ്പോലേകരുത്തു തുടങ്ങി. ഭീഷ്മപിതാമഹനും ഗുരുജനങ്ങളും ബന്ധുജനങ്ങളുമെല്ലാം ചത്തൊടുങ്ങിയ പിന്നെ താൻ ആരെ സന്തോഷിപ്പിക്കാനാണ് ജീവിച്ചിരിക്കേണ്ടത്? സഹോദരന്മാരെ കൂട്ടത്തോടെ നശിപ്പിച്ച് വിട്ടിച്ചെടുത്ത രാജ്യത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതിൽ തനിക്ക് എന്തൊരു സ്വാഭാവാദമുണ്ട്? മമ്ബേദകമാംവണ്ണം സ്രീജനങ്ങൾ വാവിട്ടു കരയുന്നതിനിടയിൽ തനിക്ക് എന്തൊരു സമാധാനമാണുള്ളത്? ഭീഷ്മദ്രോണന്മാരും കണ്ണദുര്യോധനാദികളും ഇല്ലാതെ വിജയമായ ഗുഹ പോലെ കഴിഞ്ഞു കിടക്കുന്ന ആ രാജധാനിയിൽ താൻ ചെല്ലുന്നതന്തിന്? ഇങ്ങനെയെല്ലാം കൂടിയോത്തപ്പൊൾ സപ്പത്തെയും ഉപേക്ഷിച്ച് കാട്ടിലേക്ക് പോകയാണ് ഇതിനപ്പുറത്ത് യുധിഷ്ഠിരൻ തോന്നി. മരത്തോലുടക്കയും, ആരോടൊന്നും ആവശ്യപ്പെടാതെയും കണിയെയും ഉപദ്രവിക്കാതെയും കിട്ടിയത് ഭുജിക്കയും, ചെന്നെത്തിയെടുത്ത് കിടക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ട് കണിപ്പും ആഗ്രഹം വെക്കുതെയും, ആരെത്തു ചെയ്താലും ഭാവദേവമെന്നിയേ അനുഭവിച്ചു കൊണ്ടു സർവ്വ സമർത്ഥനായും ദേഹമുള്ളതു വരെ ചുറ്റിത്തിരിയുവാനാണ് താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതെന്ന് അദ്ദേഹം എല്ലാ മെയും അറിയിച്ചു. ലൌകിക ജീവിതത്തിന്റെ ഗുണങ്ങളെയും ആവശ്യകതയെയും പറ്റി അനുജന്മാർ യുക്തിയോടെ പ്രസംഗിച്ചതൊ

നും അദ്ദേഹം ശരിവെച്ചില്ല. ശരശയ്യയിൽ കിടക്കുന്ന ഭീഷ്മൻ ജീവിതതത്ത്വങ്ങളെയും ലോകരഹസ്യങ്ങളെയും മുഴുവൻ വെളിവാക്കിക്കൊണ്ട് ഒരു ദീർഘപ്രസംഗം ചെയ്തു. ഉണ്ണിനും പല ബ്രഹ്മീശ്വരന്മാരും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം പ്രസംഗിച്ചു. അങ്ങിനെയെല്ലാം കൂടിയുഡിഷിരൻ ഒരു വിധം സമാധാനിക്കയും രാജഭാരം കയ്യേല്ക്കുകയും ചെയ്തു.

യുഡിഷിരന്റെ മനശ്ശുദ്ധിയെയും ധർമ്മനിഷ്ഠയെയും പഠിയ്ക്കാനുദ്ദേശിച്ചവരും അദ്ദേഹം ക്ഷത്രിയകുലത്തിൽ ജനിക്കേണ്ട ഒരാളല്ലെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു. ബ്രാഹ്മണകുലത്തിലാണ് അദ്ദേഹം ജനിച്ചതെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മണകുടുംബത്തിന്റെ തപോഗുണത്തെപ്പോലും അധഃകരിക്കത്തക്ക ഗുണവൈശിഷ്ട്യം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടാകുമായിരുന്നു. സർവ്വം ഗവരിത്വാഗിയായി കാട്ടിത് ചെന്ന് താടിയും തലയും നീട്ടിയില്ലെങ്കിലും നാട്ടിലിരുന്ന് സുഖഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിച്ചു കൊണ്ട് ഒരു രാജാവിനെ നിലയിൽ അദ്ദേഹം യശസ്വിയായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട്. നിഷ്കാമഭാവത്തോടെ കർമ്മം ചെയ്തു കൊണ്ട് ജീവനുക്തനായ ജനകനെപ്പോലെ സമഭരണനായും വിശുദ്ധാശയനായും രാജ്യം ഭരിച്ചുകൊണ്ട് യുഡിഷിരൻ ഒരു രാജാവിനായിട്ടുണ്ട്.

ഭീമസേനൻ.

യുഡിഷിരൻ സപ്തകർമ്മങ്ങളെയും ദൈവത്തിൽ സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. പൗരജനത്തിന് ഭട്ടെങ്കിലും വിലയുണ്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന് തോന്നിയിട്ടില്ല. ദൈവേച്ഛ പോലെയാല്ലാതെ എന്നും മനസ്സാൽ നടക്കുകയല്ലെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശ്വാസം. സപ്തവ്യോമിയായ ഈശ്വരനിൽ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള ഭക്തിയാൽ എല്ലാവരെയും അദ്ദേഹം ഒരുപോലെ സ്നേഹിക്കയും മഹാജനങ്ങൾക്ക് അദ്ദേഹം കീഴ്പ്പെടുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഭീമസേനന്റെ നില നേരേ മറിച്ചാണ്. പൗരജനത്തെ മാത്രം മാനിക്കുകയാല്ലാതെ ദൈവത്തെപ്പറ്റി അന്വേഷിക്കുവാൻ ഭീമൻ ചെയ്യുന്നില്ല. എങ്ങും പൗരജനമെണ്ണമായും എല്ലാരിലും പൗരജനം ഒന്നുമാത്രം പ്രവർത്തിക്കുന്നതായാണ് അദ്ദേഹം

കാണുന്നത്. ഭീഷ്മൻ ദൈവത്തെയും പൗരന്മാരെയും ഒന്നുതന്നെ യായിട്ടു വിശ്വസിക്കുന്നു. ഭീമനാവട്ടെ, പൗരന്മാരെയെ മാത്രമേ വിശ്വസിക്കുന്നുള്ളൂ. സപ്തകർമ്മഫലങ്ങളും മരണം കൂടിയും സേപ്താധീനമാണെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സങ്കല്പം. അദ്ദേഹം പ്രാണായാമപരിശീലനത്താൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സ്വാധീനമാക്കുകയും ഇച്ഛാശക്തിയെ ബലവത്താക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ദുര്യോധനൻ അദ്ദേഹത്തെ പാണ്ഡവങ്ങളെക്കൊണ്ട് കടിപ്പിച്ചപ്പൊഴും ഗംഗാദീപ്തം കെട്ടിത്തറിയപ്പൊഴും ദേഹാപായം നേരിടാതിരുന്നത് ബാല്യത്തിൽ തന്നെ വിശ്വാസം ഉറപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഇച്ഛാശക്തി പ്രയോഗത്താലാകുന്നു. യശസ്വിയാവേണമെന്നോ നാട്ടും ധനവും നേടി സമ്പന്നാവേണമെന്നോ ഭീമൻ ആഗ്രഹിച്ചില്ല. ആശ്രിതന്മാരെ രക്ഷിക്കാതെയും ദുഷ്ടന്മാരെ നിഗ്രഹിക്കാതെയും വിട്ടുകയില്ലെന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്രതം. ഭൂമിയിൽ അനുണ്ടായിരുന്ന ദുഷ്ടന്മാരെ മിക്കവാറും വധിച്ചത് അദ്ദേഹമാണ്. ദുര്യോധനൻ മുതൽ നൂററുണ്ണത്തെയും തച്ചു തകർത്തതും അദ്ദേഹം തന്നെ. ഹിംസാബിരുദ രാക്ഷസിയാകുന്നിട്ടും തന്നെ ആശ്രയിക്കുവാൻ അവളെ പരിഗ്രഹിച്ചു. അവളിലുണ്ടായ സന്താനമാണല്ലോ ബലിഷ്ഠനായ ഘടോൽകചൻ. കൃഷ്ണജനനൻ ചെയ്ത ചതിയാൽ കൃഷ്ണന്റെ വരായുധമേറ്റ് ഘടോൽകചൻ യുദ്ധഭൂമിയിൽ വീണുപോയി. ഇക്കഥയറിഞ്ഞിട്ടും ഭീമൻ കൂസലൊട്ടും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ഹർഷശോകങ്ങളൊന്നും അദ്ദേഹത്തിനില്ല. ദുഷ്ടജനത്തെ കാണുമ്പോൾ മാത്രം ഭരതരം വിരമാസം അദ്ദേഹം പ്രകടിപ്പിക്കാറുണ്ടെന്നുള്ളു. ഏതു ദുഷ്ടരമായ കാര്യത്തിലും അദ്ദേഹം ചെന്നു കയ്യിടും. ഒന്നും അസാധ്യമായിട്ട് അദ്ദേഹത്തിന് തോന്നിയിട്ടില്ല. കൃഷ്ണന്റെ സഹായം ഭീമന് പലപ്പൊഴും ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നതായി കാണാം. ഏതിലായാലും വിശുദ്ധവും നിശ്ചലവുമായ വിശ്വാസമുണ്ടെങ്കിൽ അവന് ദൈവസഹായവുമുണ്ട്. ഭീമൻ പൗരന്മാരെയെ പരിപൂർണ്ണമായി കാണുകയും അതിനെ ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സൂക്ഷ്മത്തിൽ, അതു തന്നെയാണ് ഈശ്വരവിശ്വാസം. അതുകൊണ്ട്, ഭീമൻ

ആവശ്യപ്പെടാതെയാണെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തോടൊന്നിച്ചു തന്നെ ദൈവം നിന്നിരുന്നു. ഇതാണ് കൃഷ്ണൻ ഭീമനെ സഹായിക്കുന്നതിന്റെ രഹസ്യം. ഭീമനാവട്ടെ, കൃഷ്ണനെ മറുജീവർ പോലെ മാനിക്കാറില്ല; ഒരു സ്നേഹിതൻ എന്ന നിലയിൽ മാത്രമേ ഗണിച്ചിട്ടുള്ളൂ. പരിപൂർണ്ണപൗരൂഷത്തെ ആരാധിക്കുന്ന ഭീമൻ പരിപൂർണ്ണനായ സർവ്വേശ്വരനാൽ അനുഗ്രഹീതനായിട്ടുണ്ടെന്ന് കാണിപ്പാൻ വേണ്ടി, ഭീമൻ ഇങ്ങോട്ട് മാനിച്ചില്ലെങ്കിലും കൃഷ്ണൻ അങ്ങോട്ട് സഹായിക്കേണ്ടിവന്നു. പാഞ്ചാലീവസ്രാക്ഷേപാലട്ടത്തിൽ ജ്യേഷ്ഠനെയാരാളെ വിചാരിച്ചിട്ടാണ് അദ്ദേഹം ഭയത്തിനിന്നത്. ഗദ ചൂഴ്ന്ന സഭയിലേക്ക് അദ്ദേഹം ചാടിപോയിയെങ്കിൽ പിന്നെ ഒന്നിനെയെങ്കിലും ബാക്കി വെണ്ണമോ എന്ന് സംശയമാണ്. പാഞ്ചാലിയിൽ മറുജീവരെക്കാൾ അധികം പ്രേമം ഭീമനുണ്ടായിരുന്നു. അവളുടെ പല ആവശ്യങ്ങളെയും നിവർത്തിച്ചതും പല ദുഃഖങ്ങളെയും അകറ്റിയതും ഭീമനാണ്. ഭാര്യയിലുള്ള പ്രണയധൈര്യം നിമിത്തം കഷ്ടങ്ങൾ പലതും അദ്ദേഹത്തിന് സഹിക്കേണ്ടതായി വന്നിട്ടുണ്ട്. ഭാര്യ എന്തുപാഞ്ഞാലും അതിലേക്ക് അദ്ദേഹം മുമ്പും പിമ്പും നോക്കാതെ കുതിച്ചു ചാടിയേക്കാം. പിടിച്ചു നിൽക്കുവാൻ യുധിഷ്ഠിരനില്ലെന്നിരിക്കിൽ ഭീമൻ പല കണ്ടാമണ്ടികളിലും കുടുങ്ങുമായിരുന്നു. എവിടെയും നേരേ നിന്നു പൊരുതുകയല്ലാതെ ശത്രുക്കളിൽ വഞ്ചന പ്രയോഗിക്കുന്നത് ഭീമന് ഇഷ്ടമല്ല. മറാരിലും സ്നേഹബഹുമാനമാവട്ടെ വിദ്വേഷമാവട്ടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിലില്ല. ദുഷ്ടന്മാരെ കണ്ടാൽ ഉടൻ തന്നെ കഥ കഴിക്കുകയല്ലാതെ കാര്യം നീട്ടിവെക്കുകയുമില്ല. മഹാബാരത അദ്ദേഹം ഒട്ടും അനാദിക്കയില്ലെന്നല്ലാതെ അവക്ക് ഒരിക്കലും തല കുനിക്കുകയുമില്ല. താൻ ആരെയും സ്തുതിക്കുകയുമില്ല; ആരോടും ആവലാതിപ്പെടുകയുമില്ല; മഹാബാരതത്തിന്റെ സഹായത്തെ അർത്ഥിക്കുകയുമില്ല. ഇങ്ങിനെ ഭീമന്റെ സ്വഭാവവിശേഷങ്ങളൊക്കെയും അന്യാദൃശമാണ്. പൗരൂഷത്താൽ മദോന്മത്തനായിരുന്നുവെന്നല്ലാതെ ഗർവ്വം അദ്ദേഹത്തിനില്ല. എല്ലാം കൂടിനോക്കിയാൽ അദ്ദേഹം ഒരു വിശിഷ്ട പുരുഷൻ തന്നെയെങ്കിലും അദ്ദേഹം

ഫത്തെ ഒരു കയ്യൂക്കുള്ളവൻ എന്നു ഗണിക്കയല്ലാതെ മഹാന്നാർ അദ്ദേഹത്തെ അത്രയേറെ പുകഴ്ത്താറില്ല. ഭീമൻ മഹാന്നാറെ ബഹുമാനിക്കാതിരുന്നതു കൊണ്ടായിരിക്കാം, അതിന്റെ ഫലമായി, അദ്ദേഹം ബഹുമാന്യനാവത്തത്. കയ്യൂക്കിനെപ്പറ്റിയല്ലാതെ, അദ്ദേഹത്തിൽ അന്യദൃശങ്ങളായുണ്ടായിരുന്ന മറ്റു ഗുണങ്ങളെ ലോകം വെളിവാക്കി അറികയോ ശ്ലാഘിക്കയോ ചെയ്യാറില്ല. യശഃകാക്ഷയോ മനോ മാലിന്യമോ മനശ്ചാഞ്ചല്യമോ ഇല്ലാത്ത ഭീമസേനന്റെ മനോവിശിഷ്ടതയോ, കയ്യൂക്കോ ഏതാണു് വലിയതെന്ന് സൂക്ഷ്മദൃഷ്ടകൾക്കു മാത്രമെ അറിവാൻ കഴികയുള്ളൂ.

അജ്ജനൻ

യുധിഷ്ഠിരന്റെയും ഭീമന്റെയും ജീവിതഗതി അനുകരിക്കാൻ അസാധ്യമായുള്ളതാണു്. ആരെങ്കിലും അതിനൊരങ്ങിയാൽത്തന്നെ പൂണ്ണമാവാതെ ഇടയിൽ തങ്ങി നിന്നു് തിണ്ടാടേണ്ടി വരികയാണുണ്ടാകുക. എന്നാൽ അജ്ജനന്റെ ജീവിതഗതിയാവട്ടെ, ആക്കും പിൻപാറാവുന്നതാണു്. ദൈവത്തെയും പൗരുഷത്തെയും അജ്ജനൻ ഒരുപോലെ വിശ്വസിക്കുന്നു. ദൈവം കൂടാതെ പൗരുഷമോ പൗരുഷം കൂടാതെ ദൈവമോ പ്രവർത്തിക്കുകയില്ല. വിത്തും വയലുമെന്ന പോലെയാണു് ദൈവത്തിന്റെയും പൗരുഷത്തിന്റെയും നില. രണ്ടും എപ്പോഴും യോജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായാലേ ശരിയായ ഫലം ഉണ്ടാകയുള്ളൂ. ഇവ തമ്മിൽ ഇടയുന്വെഴാണു് കാൽപ്പുമൊക്കെയും തകരാറാവുകയും ദുഃഖിക്കേണ്ടി വരികയും ചെയ്യുന്നതു്. പൗരുഷത്തെ ഒട്ടും പ്രവർത്തിപ്പിക്കാതെ ദൈവത്തെ മാത്രം വിശ്വസിച്ചിരിക്കുകയും ദൈവത്തെ തള്ളിക്കളഞ്ഞ് പൗരുഷത്തെ മാത്രം ജീവിതാധാരമാക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഇരുകൂട്ടക്കും ലോകത്തിൽ വിജയമുണ്ടാകയില്ല. അജ്ജനന്റെ ഈ ദൃഢവിശ്വാസത്തിനൊത്തവണ്ണം തന്നെ ദൈവവും പൗരുഷവും അദ്ദേഹത്തിൽ ഒരുപോലെ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായ ഏതു വിജയവും സ്വസാമന്ത്രിയും കൃഷ്ണസാഹായ്യവും യോജിച്ചു നിന്നതിന്റെ ഫലമാണു്. അദ്ദേഹം എപ്പോഴും നല്ലവനാണു്. ബഹുജനാഭിപ്രായമനുസരിച്ചു

എത്ര കാര്യവും ചെയ്തയുള്ളൂ. മഹാമാരെ ഭക്തിപൂർവ്വം വന്ദിക്കയും സാധാരണന്മാരെ സ്നേഹപൂർവ്വം ആദരിക്കയും ചെയ്തവനും അന്നു ശപഥമായ യശസ്സു നേടേണമെന്നും ലൌകിക സുഖഭോഗങ്ങളൊക്കെയും പൂണ്ണമായി അനുഭവിക്കേണമെന്നും അദ്ദേഹത്തിന് നല്ലവണ്ണം ആഗ്രഹമുണ്ട്. പൂണ്ണഭക്തിയാൽ യുധിഷ്ഠിരനിൽ തികഞ്ഞു കാണുന്ന ശാന്തി രസമോ പൌരുഷോധികൃത്താൽ ഭീമനിൽ വളന്നു കാണുന്ന രൌദ്രരസമോ അല്ലാ അജ്ഞാനിൽ കാണുന്നത്. ശാന്തിയും പൌരുഷവും ഇടകലർന്നിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹം സുന്ദരകളേബരനായിരുന്നു. ദണ്ഡനീതിയിലും, അത്ഥവിജ്ഞാനീയത്തിലും സംഗീതസാഹിത്യകലകളിലും അദ്ദേഹം നല്ല പാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. സുഖവും യശസ്സും നേടുകയും പൊതുവേ ഗുണം വളർത്തുകയും ദുഷ്ടതയെ നിഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്ത് വിജയിയാവേണമെങ്കിൽ ഇടയ്ക്കിടെ ചില കളിയമ്പകൾ പ്രയോഗിക്കാതെ കഴികയില്ലെന്നാണ് അജ്ഞാനന്റെ നിശ്ചയം. ദുഷ്ടരോട് എതിർക്കുമ്പോൾ നേർവഴിയിൽ നിന്നു തെറ്റി കറയൊക്കെ വളഞ്ഞു ചെരിഞ്ഞു പോകുവാൻ അജ്ഞാനന്െ മടിയില്ല. കൃഷ്ണാർജ്ജുനന്മാർ കൂടക്കൂടെ ചില വഞ്ചനകൾ പ്രയോഗിച്ചില്ലെന്നിരിക്കിൽ ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ പാണ്ഡവർ ജയിക്കുമോ, ദുഷ്ടത നീങ്ങുകയോ, ബാഹുജനങ്ങൾക്ക് ക്ഷേമം ഏറുകയോ ഉണ്ടാകുന്ന താണ്? ഉള്ളടക്കം പുറമേ വിടാതെയും, സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രേരിതനാവാനെയും, ആളും തരവും അറിഞ്ഞു പ്രവർത്തിക്കുവാനുള്ള ഉചിതത എത്രത്തോളമുണ്ടോ, അത്രത്തോളം അവൻ ലൌകിക ജീവതത്തിൽ വിജയിയായിത്തീരും. ആരെയും അവിശ്വസിക്കരുത്; എന്നാൽ എല്ലാവരെയും കരുപോലേ വിശ്വസിക്കരുത്. ഉള്ളിൽ കപടമരുത്; എന്നാൽ ഉള്ളിലുള്ളതൊക്കെയും എങ്ങും എല്ലാവരെയും തുറന്ന് പാകയുരുത്. അജ്ഞാനന്റെ സ്വഭാവം ഇങ്ങിനെയാണ്. ഇത്തരക്കാരെ ശോകരക്ഷപന്ദപഭാവങ്ങൾ ഇടവിടാതെ ബാധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. എന്നാൽ അവ ഗുണദോഷജ്ഞതയെ വളർത്തുന്നതിനും ജീവിതത്തെ ഉൽകൃഷ്ടതമാക്കുന്നതിനുമുള്ള ഉപകരണങ്ങളായിട്ടാണ് ഭവിക്കുക. അർജ്ജുനന്റെ മന

സ്നാൻ ചിനക്കി നോക്കിയാൽ അവിടെ ദോഷങ്ങൾ പലതും കാണാം. അപയിൽ നിന്ന് അദ്ദേഹം ദുഃഖമനുഭവിക്കുന്നതായും കാണാം. എന്നാൽ ആ വക ദോഷങ്ങൾ ബഹുജനഗുണത്തെയോ, പരോപദ്രവകരമല്ലാത്ത സ്വഗുണത്തെയോ ഉദ്ദേശിച്ച് അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടുള്ളവയാണു് . ആകപ്പാടെയൊതുക്കിപ്പറകയാണെങ്കിൽ അർജ്ജുനൻ ഒരു ഉത്തമ മാതൃകാ ലൌകിക ജീവിതത്തെ ലോകത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ച ഒരു വിശിഷ്ട പുരുഷനാണു്. മഹാഭാരത കഥ ഇത്രയേറെ സൗജന്യമായിരിക്കുന്നതു തന്നെ അർജ്ജുനന്റെ ജീവിതവിചാരസത്താലാകുന്നു. പാഞ്ചാലീ സ്വയംവരം, വാണധവദാഹം, ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥ നിർമ്മാണം, അർജ്ജുനദിഗപിജയം, സുഭദ്രാഹരണം, ദേവലോകപ്രവേശം, ഗോഗ്രാമണയുദ്ധം, ഭഗവൽഗീത, അഭിമന്യുവിധോഗദുഃഖം എന്നിങ്ങിനെ അർജ്ജുനനെ സംബന്ധിച്ച കഥകളെക്കൊണ്ടാണു് മഹാഭാരതം പൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നതു്. അതിലെ കഥാനായകനാണു് അർജ്ജുനൻ. ഭാരതത്തിനുള്ളടത്തോളം പ്രസിദ്ധിയും പ്രശസ്തിയും അർജ്ജുനനും ഉള്ളതു തന്നെ.

പാഞ്ചാലി .

അർജ്ജുനനു വേണ്ടി ഉഴിഞ്ഞുവിടുകയും അർജ്ജുനന്റെ വിദഗ്ദ്ധതയാൽ സമ്പാദിക്കുകയും ചെയ്ത സ്വത്താണു് പാഞ്ചാലി. എന്നാൽ അവളെ പാണധവന്മാരഞ്ചു പേരും കൂടിയാണു് അനുഭവിക്കുന്നതു്. ഈ അഞ്ചു പേരെയും ഒരു പോലെ സ്നേഹിക്കുകയും, അഞ്ചുപേരുടെയും സ്നേഹത്തെ തന്നിൽ ഒരുപോലെ ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന പാഞ്ചാലിയുടെ പാതിവ്രത്യനിഷ്ഠ അത്ഭുതകരം തന്നെ. യുധിഷ്ഠിരനെ പൂർണ്ണഭക്തിയോടെ അവൾ ആരാധിക്കുന്നു; ഭീമനെ പ്രിയഭർത്താവെന്നനിലയിൽ അവൾ ആശ്രയിക്കുന്നു; അർജ്ജുനനെ പ്രേമാക്ഷലയായി അവൾ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നു; നകുലസഹദേവന്മാരെ അനുരാഗപരവശയായി അവൾ പരിചരിക്കുന്നു. പാഞ്ചാലിയുടെ ഈ സാമത്വവും ആവിഷയത്തിൽ പാണധവന്മാർക്കുള്ള യോജിപ്പും ആർക്കും അനുക

ദിക്കുവാൻ ആകാത്തതാകയാൽ അതിനെപ്പറ്റി അത്രയേറെ ആശങ്കി-
 ത് ആലോചിച്ച് നാം ബുദ്ധിമുട്ടാതിരിക്കുവാൻ നല്ലത്. പാണ്ഡവ
 ന്മാരെപ്പോലേ യോജിച്ചുള്ള ജ്യോഷ്ഠാനുജനൻ എങ്ങാനും ഉണ്ടായി-
 യെന്നു വരാം. പാണ്ഡാലിയെപ്പോലെ ഒരു സ്ത്രീ അതിനു മുമ്പും
 ന്നും ഉണ്ടായതായി കേട്ടിട്ടേയില്ല; ഉണ്ടാകാവുന്ന ഒരു സൃഷ്ടിവിശേഷ-
 മാണെന്നു തോന്നുന്നതുമില്ല. അർജ്ജുനനു നൽകുവാൻ
 ദ്രുപൻ ആറുനോറ്റിരുന്നിട്ടുണ്ടായ മകളാണ് പാണ്ഡാലി. തന്റെ
 പ്രിയതമനായി വരാൻ പോകുന്ന അർജ്ജുനന്റെ ഗുണഗണത്തെ
 ഒന്നൊന്നായി കാത്താണ്ട് ആനന്ദിച്ചുകൊണ്ടും, മനസ്സുകുലുപ്പാൽ
 അർജ്ജുനനിൽ നിന്ന് ഭർത്തൃസുഖത്തെ അനുഭവിച്ചു കൊണ്ടുമായി-
 കാം പാണ്ഡാലിയുടെ ആദ്യത്തെ ജീവിതം. പാണ്ഡവന്മാർ അര-
 ക്കില്ലത്താൽ കിടന്ന് ദഹിച്ചു പോയിയെന്ന് പരക്കേ വിശ്വസിക്കാ-
 ന് ഇടയായപ്പോൾ പാണ്ഡാലിയുടെ മനോഹരി മാറിത്തീർത്തു.
 അച്ഛൻ സ്വയംവരത്തിനു വേണ്ടുന്ന ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തു തുടങ്ങിയ
 തിൽ പിന്നെ ആരെയാണ് വരിക്കേണ്ടതെന്ന് അധർ ആലോചി-
 ച്ചു തുടങ്ങുകയും സകുലത്താൽ യോഗ്യനായ പലരുടെയും ഭാര്യയാ-
 യ്ക്കു സുഖദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിച്ചു നോക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടാ-
 ണം. ഇങ്ങിനെ- ദുര്യോധന കൂടാതെയാണെങ്കിലും— മനസ്സ് വ്യ-
 ഭിചരിച്ചതിന്റെഫലമായിട്ടായിരിക്കാം, പാണ്ഡാലിക്ക്— ലോകാവ-
 വാദത്തിന് ഇടയാവാതെയാണെങ്കിലും— ഒന്നിലധികം ഭർത്താക്ക-
 ന്മാരുണ്ടായി വന്നത്. സീതാ, സാവിത്രി, ദമയന്തി, എനിവർ ഒരു-
 ഉത്തമനെ സ്നേഹിക്കുകയും, മറ്റൊരാളെപ്പറ്റിയും വിചാരിക്കു പോ-
 ലും ചെയ്യാതെ, ആയാളെത്തന്നെ വരിക്കുകമാണുണ്ടായിട്ടുള്ളത്
 അർജ്ജുനനെപ്പറ്റി നിനച്ചിരുന്ന പാണ്ഡാലി അദ്ദേഹം മരിച്ചുപോ-
 യിയിരുന്നിരുന്നിട്ടും സ്വയംവരാലോചനയെ അനുകൂലിച്ചു തന്നെ
 യാണിരുന്നതും. ഈ ഭാവം നോക്കുമ്പോൾ പുരാണപ്രസിദ്ധകളാ-
 യ മറ്റു പതിവുതാരതങ്ങളോളം പ്രകാശം പാണ്ഡാലിക്കുണ്ടോ എന്നു
 സംശയമാകുന്നു. എന്നാൽ വിവാഹത്തിനു പിന്നീടുള്ള നില നോ-
 ക്കിയാൽ മറ്റുള്ളവർക്കു അപ്രാപ്യമാവണം അത്രയേറെ വിദൂരവും ദു-

ശ്രദ്ധയോടെ പാതിവ്രത്യനിഷ്ഠയിൽ അവർ സ്ഥിരതയോടെ സ്ഥിതി ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു എന്നു കാണാം. ധൈര്യവീര്യപരാക്രമങ്ങൾ മുതലായി റിച്ച ഭക്താക്കന്മാർ തനിക്ക് ഒന്നു രണ്ടല്ലാ ഉള്ളത് എന്ന ഗവൺ പാലോലിക്ക് നല്ലവണ്ണമുണ്ടായിരുന്നു. അവരിരിക്കേ തന്നോളം ഭാഗ്യവതിയും ബഹുജനവന്ദ്യയുമായി മറ്റൊരു സ്ത്രീയില്ലെന്നു അവർ ഗവിയായിരുന്നു. ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥരാജധാനിയിൽ സർവ്വസുഖഭോഗമദാകലയായി ചക്രവർത്തിനി പദത്തിൽ തെളിഞ്ഞിരുന്നു കൊണ്ടു സ്ഥലജലഭൂമിയിൽ ഉഴലുന്ന ദുര്യോധനനെ നോക്കി കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചു പാഞ്ചാലി അതിന്റെ ഫലം വേണ്ടപോലെ അനുഭവിച്ചിട്ടുണ്ടു. സപ്തത്തിന്റെ തലയിൽ കളിയാടി മണ്ണു വാരിയിട്ടു വന്നു അതു പോലെ നിസ്സാരഭാവത്തിലായിരിക്കുകയല്ലാത്ത ഫലം അനുഭവിക്കുന്നതു വസ്ത്രാക്ഷേപത്തിനു ശേഷവും അവർ തുടങ്ങുന്നതും ആയിരുന്ന അവസാനവും അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള അനുഭവങ്ങളാൽ അടക്കവും ഭയക്കവും മിക്കവാറും അകന്നു ഭയവകു വീരേ ചിതഭാവം അവളിൽ പ്രകാശിച്ചു. ഭക്താക്കന്മാർ സർവ്വശക്തന്മാരാണെന്ന ഗവൺ അസ്തമിക്കുകയും ചെയ്തു. ധർമ്മരാജാവിനോടു നാശത്തെപ്പറ്റിത്തന്നെ അവർ എപ്പോഴും ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഈ ദോഷചന്തകടക്കം അവളെ ദുസ്സഹമായ ദുഃഖാത്തഅനുഭവിപ്പിച്ചു. മക്കളാക്കെയും ഒരു രാത്രി കൊണ്ട് ഭസ്മമായിപ്പോയിയെന്നുള്ളതാണത്. ഗർഭം, പരപരിഹാസം, പരദോഷചിന്ത എന്നിവയാൽ പാഞ്ചാലിയുടെ ജീവകാലം മിക്കവാറും ദുഃഖഭ്രയിഷ്ടമായിരുന്നു. എന്നാൽ അവളിലുണ്ടായിരുന്ന ഗുണവിശേഷങ്ങളാൽ അവർ യശസ്വിനിയും, കടക്കം ചക്രവർത്തിനിയുമായിട്ടുണ്ട്.

കുറിപ്പ് .

അമ്മമാർ മക്കളെ വളർത്തുന്നത് നിഷ്കാമഭാവത്തോടെയായിരിക്കണം. മക്കളിൽ നിന്ന് യാതൊരു പ്രതിഫലത്തെയും ഇട്ടുകൊടുക്കുന്നതിന് അവർക്കു വകാശമില്ല. മക്കളെ ജീവിതരണത്തിൽ സമത്വം

നാരായ ഭടനാരാക്കി വിടുകയെന്നതു മാത്രമാണ് അമ്മമാരുടെ കടമ. മക്കൾ തങ്ങൾക്ക് ഗുണം ചെയ്യേണ്ടുന്നവരാണെന്നോ, കണ്ടുകൊണ്ടാടുവാനുള്ള ഒരു വക സത്വങ്ങളാണ് അവരെന്നോ കരുതി അവരെ അതിനുള്ള വളത്തുന്ന അമ്മമാർ തീർച്ചയായും ദുഃഖിക്കാതെയിരിക്കയില്ല. കുന്തിയെ നോക്കുക. സപത്നിയായ മാദ്രിയുടെയും തന്റെയും മക്കളെ ഒരേ ഭാവത്തിൽ തന്നെയാണ് കുന്തി വളർത്തിയത്. അവർ ലോകത്തിൽ എന്തിനും സമത്വനാരായിത്തീരണമെന്നു മാത്രമല്ലാതെ, അവരിൽ നിന്ന് തനിക്ക് വല്ലതും ഗുണം നേടേണമെന്ന ആഗ്രഹം കുന്തിക്കില്ല. ബാല്യത്തിൽത്തന്നെ മക്കളെ നല്ലവണ്ണം ഭേദിപ്പിച്ചു വളർത്തി. തന്റെ ഭർത്താവ് സപാതന്ത്ര്യത്തോടെ രാജ്യം ഭരിച്ചിരുന്നപ്പോൾ മക്കൾക്കായി വല്ലതുമൊക്കെ സമ്പാദിച്ചു വെമ്പുവാൻ കുന്തിക്ക് കഴിയുമായിരുന്നിട്ടും അങ്ങിനെ ചെയ്തില്ല. യഥാർത്ഥസുഖത്തിനും വിജയത്തിനും ഉള്ള മാറ്റം മക്കളെ ഗ്രാമിപ്പിക്കുകയും അവരെ അതിലേക്ക് സജ്ജനരാക്കുകയും ചെയ്തല്ലാതെ, വേദേ താല്ക്കാലിക രസത്തിനുള്ള വക വല്ലതും അവർക്ക് കൊടുത്ത് അവരിൽ പ്രയത്നമെടുച്ചതെ ജനിപ്പിച്ചു കൂടുന്നാണ് കുന്തിയുടെ സിദ്ധാന്തം. രാജപത്നിയായിരുന്നിട്ടും എത്രയോ ഏറെ ചുരുങ്ങിയ നിലയിലായിരുന്നു കുന്തിയുടെ ജീവിതം. അതേ രീതിയിൽ തന്നെ മക്കളെയും വളർത്തി; അവരിൽ ഗുണഭാവങ്ങളെ നട്ടുകയും ചെയ്തു. ഇനി തന്റെ മക്കൾ എവിടെയും അവജ്ഞപ്പെടുകയില്ലെന്ന ധൈര്യത്തോടെ അവരെ ജീവിതത്തിലേക്ക് ഇറക്കി വിട്ടു. എന്നിട്ട് ആ മാതൃകാ മാതാവായ കുന്തി തപസ്വിനിയുടെ നിലയിൽ വിദൂരന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പാർത്തുവന്നു. അതർഹസ്വ - അരക്കല്ലത്തിൽ നിന്ന് പിഴച്ച് കാടുകളിൽ ചാറിത്തരിഞ്ഞ് ഏകചക്ര നഗരത്തിൽ എത്തിയപ്പോൾ താൻ ചെന്ന ഗൃഹത്തിൽ, തങ്ങളുടെ ഏക സന്താനത്തെ ബലിക്ക് ബലികൊടുക്കേണമല്ലോ എന്ന് സന്തപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ആമാതാപിതാക്കന്മാരെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചു, തനിക്ക് അറമ്പുണ്ണമുള്ളതു കൊണ്ട് ഒന്ന് വിട്ടുപോയാലും തരക്കേടില്ലെന്നു ചെപ്പ് ഭീമനെ അയച്ചുകൊടുത്ത കുന്തിയുടെ മനോഗുണത്തെ

യും പ്രത്യേകിച്ച് ഡെൽത്തെയും പറ്റി പുകഴ്ത്തുവാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. ഭാരതയുദ്ധം കഴിഞ്ഞ് മക്കൾ സ്വതന്ത്രമായി രാജ്യം അനുഭവിച്ചു തുടങ്ങിയ കാലത്തിൽ, ധൃതരാഷ്ട്രനെയും വിദൂരനെയും പിന്തുടന്നു കൊണ്ട് കുന്തി വനത്തിലേക്ക് പോകയാണ് ചെയ്തത്. മക്കളോടൊന്നിച്ച് സുഖഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കേണമെന്ന ആഗ്രഹം കുന്തിക്കില്ലെന്നതിന് ഇതുതന്നെ മതിയല്ലോ തെളിവ്. കുന്തിയുടെ ജീവിതഗതി ലോകത്തിലെ അമ്മമാരൊക്കെയും അനുകരിക്കേണ്ടതാണെന്നതാണ്.

ഉ പ സ ങ്ങ ള്ള ൾ .

ഇങ്ങിനെ മഹാഭാരതത്തിലെ കഥാപാത്രങ്ങളെപ്പറ്റി നിരൂപണം ചെയ്തു തുടങ്ങിയാൽ ജീവിതതത്വങ്ങൾ പലതും വെളിവാരിക്കാണാം. ഇനിയുള്ള ഭാരം വായനക്കാർക്കായി വിടുകയല്ലാതെ ഇതിലധികം വിസ്തരിക്കുന്നതിനും ഇനിയുള്ള പാത്രങ്ങളെപ്പറ്റി നിരൂപിക്കുന്നതിനും എനിക്ക് ഇപ്പോൾ സൗകര്യമില്ല. വഴികാട്ടിത്തരിക എന്നു മാത്രമേ ഞാൻ ഇവിടെ ചെയ്തിട്ടുള്ളൂ. ഈ വഴിയിൽ കൂടികടന്നു പോകുന്നവർ സുന്ദരങ്ങളായ കാഴ്ചകൾ പലതും കാണാറാകും; അങ്ങിനെ അവർ സുഖജീവിതത്തെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യും.

ശ്രീഭദ്ര.

കുചേലൻ

ഗ്രന്ഥകർത്താവ്

കുന്നത്തം ജനാർദ്ദനമേനോൻ.

(വിലനാലണ)

... .. “ഭംഗിയായ വാചകരീതിയാലും ഈ പുസ്തകം വശീകരിക്കുതായിരിക്കുന്നു.”

—“മലയാളി”- പുസ്തകം ൧൯. ലക്കം ൭൫

* * * *

“മലയാളമെഴുത്തുകാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ കുറേക്കാലമായി ഒരു നല്ല പേരു സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള പാലക്കാട് കുന്നത്തം മിസ്റ്റർ ജനാർദ്ദന മേനവൻ ബുദ്ധിക്ക് തനയത്വമുള്ള ഒരാളാണെന്ന് പരക്കെ സമ്മതമുള്ള ഒരു സംഗതിയാകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലേഖനങ്ങളും പുസ്തകങ്ങളും കൊണ്ട് മിസ്റ്റർ മേനവന്റെ ഈ സ്ഥിതി വിസ്തൃതിഭാവമെഴുതിയിട്ടുള്ളതുമാണ്. പുരാണത്തിലെ കുചേലോപാഖ്യാനത്തെ എടുത്ത് ഈ കുചപരിഷ്കാരത്തിനനുസരിച്ച് തേച്ചു മിനുക്കി പുതിയ ഞലകാരങ്ങളും ചെയ്ത് ഒരു നോവലിന്റെ രീതിയിൽ എഴുതിട്ടുള്ള ഈ പുസ്തകം സർവ്വഥാ വായിക്കത്തക്കതു തന്നെയാണെന്ന്... .. മിസ്റ്റർ മേനവന്റെ ലളിതമായ മണിപ്രവാള ഭാഷയും ശുദ്ധം തന്നെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈ ഗുണങ്ങളായ ശ്രമങ്ങളെ ഞങ്ങളുന്മോദിക്കുന്നു”

—“കേസരി”- പുസ്തകം ൧- ലക്കം ൧൭.

* * * *

“ഇത്... .. അതിസരസമായ ഒരു ചെറിയ മലയാള ഗ്രന്ഥമാണ്. മേനോൻ അവർകളുടെ കുചേലനാവട്ടേ, നിർമ്മനാണെങ്കിലും അല്ല സാമ്പ്രദായികവും സഭാചാതുരിയ്ക്കും അസാമാന്യമായ ലോകം

കവചിയവുമുള്ള ഒരു യോഗ്യനാണ്. കടുംബത്തിലും, വിശേഷിച്ച് തന്റെ അനുരക്തരും സരിയുമായ പ്രിയതമയിലും അഗാധമായ പ്രേമവും, ഉള്ളിലെ സങ്കടങ്ങൾ പുറത്തു കാട്ടാൻ ഒരിക്കലും അനുവദിക്കാത്ത സ്വാഭാവികവുമുള്ള ഒരു മാനുഷവേഷൻ ആണ്. പരത്രങ്ങളെ വണ്ണിക്കുന്നതിൽ ഗ്രന്ഥകർത്താവ് തന്റെ സഹജമായ വിചാരശീലവും, സ്വഭാവനിരീക്ഷണശക്തിയും നല്ലവണ്ണം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. കചേലൻ, സരോജിനി, ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഈ മൂന്നുപാത്രങ്ങളെ സന്ദർശനരൂപമായരസങ്ങൾക്ക് ഹാനികൂടാതെ പുതിയ മട്ടിൽ വളരെ മനോധർമ്മത്തോടു കൂടി വണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭാഷാരീതി നല്ലതും ഒഴുക്കുള്ളതുമാണ്. കഥാഘടനയും ഭംഗിയായിട്ടുണ്ട് * * * * * കചേലന്റെ ആകുപ്പായുള്ള ഈ വേഷപ്പകർച്ച, ഒരു മുണ്ടും തോളത്തും മാത്രം ധരിച്ചു നടന്നിരുന്ന ആൾ പെട്ടെന്ന് കപ്പായവും തലക്കെട്ടുമായി വരുന്നതു കാണുമ്പോൾ തോന്നാറുള്ള ഒരു മനോവികാരം ചിലർക്ക് ഉണ്ടാക്കിയേക്കാം. എന്നാൽ അങ്ങിനെയുള്ള ഒരു മാറ്റം സകാരണമാണെന്നറിയുമ്പോൾ, നിന്ദാഗർഭമായ ആ വിസ്മയം ശമിക്കയും അതിൽ യഥാർത്ഥമായ ഗൗരവം ജനങ്ങൾക്ക് തോന്നിത്തുടങ്ങുകയും ചെയ്യും. പുരാണകഥാപുരുഷന്മാരുടെ ജീവിതത്തെ ഈ മാതിരി പുതുക്കിയെഴുതുന്നതും, അതുപോലെ കലാശത്തിൽ മഹാജനങ്ങൾക്ക് രചിക്കുക തന്നെ ചെയ്യും. അതുകൊണ്ട് മിസ്റ്റർ മേനോനെന്തെങ്കിലും ഹൃദയപൂർവ്വം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു. * * *

—“വിവേകോദയം”— പുസ്തകം ൧൦— നമ്പർ ൪.

* * * *

ഒരു നിരൂപണം .

(കെ. എം. കുഞ്ഞിലക്ഷ്മി കെട്ടിലമ്മ.)

കാലചക്രത്തിരിവിൽ പ്രായേണ പൂർവ്വികസമ്പ്രദായങ്ങൾ നശിക്കുകയും അവയ്ക്കു പകരം നവീനചട്ടങ്ങൾ ആവിർഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിന് ഒരിക്കലും ഒരു പുതുമയായി കരുതേണ്ടതല്ല. പ്രാചീനകാലങ്ങളിലെ കഥാപുരുഷന്മാരുടെ നടവഴികളും മറ്റും സൂക്ഷ്മവും പരിശോ

(൩)

ധിച്ച നോക്കുന്നതായാൽ അവർ ആധുനികകാലങ്ങളുമായി എത്രത്തോളം വേർപിരിഞ്ഞ നില്ക്കുന്നു എന്നു വെളിപ്പെടുന്നതാണ്. രാമായണത്തിലെ ഒരു ഹനുമാനോ, ഭാരതത്തിലെ ഒരു അഭിമന്യുവോ ഇക്കാലം ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ അവർ ചെയ്യുന്ന സംഭാഷണരീതി മുതൽ സ്പർക്കായ്ക്കുളും അഭിനവകാലത്തെ അനുസരിച്ചു മാത്രമെ സംഭവിക്കുകയുള്ളൂ.

എത്രയോ നൂററാണ്ടുകൾക്കു മുമ്പ് ഒരു കാലത്ത് കഴിഞ്ഞതായി കരുതാപ്പോന്ന ഒരു കഥയെ, അതിൽ അന്തർവിച്ചു കിടക്കുന്ന സാരോദ്ദേശ്യങ്ങളെയും, തത്ഫലങ്ങളെയും പ്രത്യേകപ്പെടുത്താതെ, നവീനലോകഗതിക്കനുസരണമായി എഴുതിത്തീർക്കു എന്നുള്ള ദർപ്പടപരിശ്രമത്തിൽ, കഥാകാലത്തേയും ഇപ്പൊഴത്തേയും ലോകചാരങ്ങൾ ധാരാളത്തിലധികം അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതും, അവ തമ്മിലുള്ള സമാസമൃത്തികൾ പാടുള്ളടത്തോളം മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കേണ്ടതും എത്രയോ ആവശ്യമാണ്. ചൌരാനികകാലചരിത്രം, ഭാരതത്തെ സംബന്ധിച്ച്, വളരെ വിശദമായും വിസ്തൃതമായും നമുക്കിടയിലും കിട്ടിയിട്ടില്ലായ്മയാൽ ആ കാലങ്ങളിലെ കഥാപുരുഷന്മാരുടെ വിവിധചരിത്രങ്ങളെ കൂലക്ഷമായിനാം അറിയുന്നത് ദുസ്സാധ്യമാണെങ്കിൽ കൂടി, ചിന്നിച്ചിതറിക്കിടക്കുന്ന നാനാ പഴങ്കഥകളും മറ്റും വായിച്ച് ഗ്രഹിച്ചു ആകപ്പാടെ ഒരു സംഘടിതജ്ഞാനം സ്വാഭാവികമാണ് ആർക്കും പരിശ്രമത്താൽ സാധിക്കുന്നതായിരിക്കും.

ചൌരാനിക പാരമ്പര്യ കചേലൻ എങ്ങിനെ ജീവിച്ചുവെന്നു എന്നും, ആരെ എല്ലാം ആത്മപൂർവ്വം സ്നേഹിച്ചുവെന്നും, എങ്ങിനെ ജനസമുദായത്തിൽ പെരുമാറി എന്നും മറ്റും ഇക്കാലത്ത് യുക്തിയുക്തം ഉൽഘോഷിക്കുന്നവർ ഏറെയുണ്ടെന്ന് തോന്നുന്നില്ല. എന്നാൽ രാജശ്രീ കുന്നത്ത് ജനാർദ്ദനമേനോൻ അവർകൾ തന്റെ നൈസർഗ്ഗികങ്ങളായ വൃദ്ധത്തിശുദ്ധതയെയും ബുദ്ധിപരിപാകതയെയും ആലോചനാശക്തിയെയും അവലംബിച്ചു ഇപ്പൊൾ ഈ ലോകരംഗത്തിൽ കെട്ടി പ്രവേശിപ്പിച്ചു കചേലനെ ആമുലമൂലം സൂക്ഷിച്ചു കഴിഞ്ഞ മാത്രയിൽ ഏവനും സ്വാന്തര്യചരിത്രങ്ങൾ അനുവാദസേന ധാരണയിൽ വരുന്നതാണെന്ന് പറഞ്ഞേ തീരൂ.

മണ്ടമധ്യായത്തിൽ കാണുന്ന “കിന്നമാക്കു ദാമിപ്രത്താൽ മുച്ചുടം ഗ്രസിക്കപ്പെട്ട ജീവിതത്തിൽ കടുങ്ങിയിരിക്കുന്ന” കചേലന്റെ പാപ്പിടം ആർക്കാണ് ഇക്കാലത്തെ സുലഭസാധാരണങ്ങളായ ക്ഷാമ

കുടിലുകളെ പരിചയപ്പെടുത്താത്തത്? “വയർ വീർത്തു തളിയും, നെഞ്ച് കൂർത്തും, ഏല്പുകളെല്ലാം ഒന്നെന്നായി വെറുക്കി ഏടുക എന്നവണ്ണം വെളിപ്പെട്ടു . . . നാദികീറിപ്പിറഞ്ഞ തുണിക്കുപ്പണം അരയിൽ കെട്ടിപ്പൊരിഞ്ഞും” നാം കണ്ടുവരുന്ന ദാരിദ്ര്യസന്താനങ്ങൾ തന്നെയാണ് കച്ചേലന്റെ വീട്ടിലും ഉള്ളത്.

എങ്കിലും ആത്മികമായി കച്ചേലനുള്ള വിവിധമാഹാത്മ്യങ്ങളെ ഗ്രന്ഥകർത്താവ് വ്യക്തമായി ഈ ദാരിദ്ര്യക്കോപ്പിനിടയിൽ പ്രതിബിംബിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. സരീശിരോമാലികയായ സരോജിനിയുടെ ആശയശുദ്ധിയും ഭക്തപരമായെന്നായ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ ആദരവും, തന്മിണീഭാഗ്മാരുടെ ശുശ്രൂഷയും, എന്നു വേണ്ട എല്ലാ ഘട്ടങ്ങളും പ്രസ്തുത പുസ്തകത്തിൽ നിർദ്ദോഷസ്ഥിതിയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളതിനു പുറമെ അവയെല്ലാം പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ഒരു നവീനതയും ലാളിത്ര്യവും കൊടുത്ത് മിനുക്കിവെച്ചിരിക്കുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സംഭാഷണത്തിൽ ഈശ്വരതത്വത്തെക്കാൾ അധികം വായനക്കാരെ ആകർഷിക്കുന്നത് അവിടുത്തെ നേരംപോക്കും മിത്ര വാത്സല്യവും ആണ്. ഈ ഉപായവിദ്യമിസ്റ്റർ മേനവൻ സ്വീകരിച്ചത്. കാലത്തിന് യോജ്യത വരുത്തുവാൻ വേണ്ടിയായിരിക്കണം.

കാമദാനത്തിനു ശേഷം യഥാർത്ഥനിഷ്ഠമ്നിയായ കച്ചേലനെ കരോയിരം വരാഹൻ മാസപ്പടിയിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വിദ്യാഭ്യാസസിദ്ധ്യാർത്ഥമെങ്ങിൽ നിശ്ചയിച്ചത്, മിസ്റ്റർ ജനാർദ്ദനമേനവന്റെ വെറും വിദ്യയായിപ്പോയിരിക്കുന്നു! എങ്കിലും മഹാനുഭാവനായ ആ ബ്രാഹ്മണനെ മറ്റൊരു വകുപ്പിലും തട്ടിവിടുവാൻ മിസ്റ്റർ മേനവന്റെ കൈപ്പഴക്കം സമ്മതിക്കാത്തത് ആശ്വാസജനകം തന്നെ.

കച്ചേലന്റെ ഗദ്യരീതി പാകയാണെങ്കിൽ, ആകപ്പാടെ പ്രൗഢമായും, സുഗമമായും, ചിലെടം ഫലിതമായും ഇരിക്കുന്നുണ്ട്. അവിടവിടെയായി കളിച്ചു കിടക്കുന്ന ചില ദേശ്യവദങ്ങൾ, പക്ഷേ, മനോഹൃതളി നില്ക്കുന്ന സുലളിതവദങ്ങളെ അതിക്രമിക്കയില്ലായിരിക്കാം.

ഇപ്രകാരം ഇനിയും പ്രാചീനകഥാനായകന്മാരെ വേണ്ടും വിധം ചൊടിയും കുത്തി, കച്ചയും ഉടുപ്പിച്ചു ഏതൽകാലരംഗത്തിൽ പുറപ്പെടുവിക്കേണ്ട ഉദ്ദേശ്യവും ഉത്സാഹവും സരസപണ്ഡിതനായ മിസ്റ്റർ ജനാർദ്ദനമേനവന് ഈശ്വരൻ കൊടുക്കുമാറാവട്ടെ.

—“കേരളവത്രിക—” പുസ്തകം ൩൦- നമ്പർ ൧.

